

СЕРБИТ

K. G. 1926

1926

1926
1960/1

1926

1926

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

на 1926 рік

ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

„ВСЕСВІТ“

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ.

Журнал містить:

Художні оповідання.
Нариси.
Вірші.

Критичні статті.
Художні малюнки.
Гуморески.

ВСЕСВІТНЯ ІЛЮСТРАЦІЯ

Вжито рішучих заходів до своєчасного виходу журналу й доставки його на місяць.

В кожному числі міститимуться кіно-нариси.

Журнал регулярно виходитиме 2 рази на місяць (15 й 30 числа).

„ВІСТІ ВУЦВК“ Щоденна велика політична
ГАЗЕТА з щотижневим
безплатним літературно-науковим додатком

„КУЛЬТУРА І ПОБУТ“

ЦІНА на рік для установ: . . . . . 18 крб.
на місяць . . . . . 1 крб. 50 к.
звичайна передплата на рік 12 крб.
на місяць . . . . . 1 крб.

Адреса редакції й головноторги: Харків, вул. К. Лібніхта № 11.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

„ВСЕСВІТ“ двохижневий
багато ілюст-
рований, літературно-художній журнал.

ЦІНА: на рік . . . . . 7 крб. 20 коп.
на місяць . . . . . 60 коп.
По заможам
СРСР . . . 50 центів.

1926

ПОДПИСУВАЙТЕСЬ

на ілюстрований,
научно-методический и
спортивный ежемесячный

1926

**ПОШИРЮЙТЕ, ЧИТАЙТЕ
—ТА ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ—**

звичайна передплата на рік 12 крб.
на місяць . . . . . 1 крб.

Адреса редакції й головноттори: Харків, вул. К. Лібніхета № 11.

ЦІНА: на рік . . . . . 7 крб. 20 коп.
на місяць . . . . . 60 коп.
По заможамн
СРСР . . . . . 50 центів.

1926

ПОДПИСУВАЙТЕСЬ

1926

на ілюстрований,
научно-методический и
спортивный ежемесичный
журнал

„ВЕСТНИК ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ“

официальный орган Высшего Совета Физической Культуры УССР, ЦК ЛКСМУ
и Инспекции Вневедомственной Физ. Подготовки УВО.

„ВФК“ посвящен вопросам физического воспитания и оздоровления трудящихся
и всем видам спорта.

„ВФК“ рекомендован ЦК ЛКСМУ, Наркомпр.сом, Наркомздравом, Профсо-
юзамн, Военведом и Советамн Физкультуры для выписки для всеми
учреждениями и организациями указанных ведомств, а также для инди-
видуальной и коллективной подписки среди рабочих, служащих и кра-
сноармейцев.

УСЛОВИЯ ПОДПИСКИ:

Пересылка за счет Издательства.

На 12 месяцев

На 6 месяцев

На 3 месяца.

С приложе- нием	Колоче- ство	Без приложе- ния
8 р. 70 к.	8	4 р. 51 к.
2 р. 90 к.	3	2 р. 30 к.
1 р. 60 к.	2	1 р. 20 к.

Журнал высылается по получении подписной платы.

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ:

- 1) Главной Конторой Издательства „ВФК“—гор. Харьков, площ. Тевелова—
ВЗЦМК. Телефон № 15—96.
- 2) Советамн Физкультуры УССР (При Олр. Исполномех).
- 3) Почтово-Телеграфнымн Конторамн УССР,
- 4) Конторамн „ДВИГАТЕЛЬ“.
- 5) Крупнымн Издательствамн СССР и
- 6) Специальнымн Уполномоченнымн Издательств „ВФК“.

Текущие счета Издательства в г. Харькове:

В вечернем Аг-ве ГОСБАНКА—44.
В УКРАИНБАНКЕ—664.

**ПОШИРЮЙТЕ, ЧИТАЙТЕ
=ТА ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ=**

„СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЛЕТАР“

масовий, багато ілюстрований, про-
фесійний, політичний та літератур-
ний журнал професійної спілки
сісько-господарських та лісових
робітників на Україні

З лютого 1926 року

„СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЛЕТАР“

виходить

ЩОТИЖНЯ

Ціна на 1 місяць з: 4 номера . . . . . 35 коп.
„ „ рік „ „ „ . . . . . 4 карб. 20 „

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Я КОНТОРИ: Харків, Палац Пресн,
кв. 83.

Пролетарі всіх країн, єднитесь!

ВСЕСВІТ

ШУМСЬКОГО О.
КАСЯНЕНКО Е.

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

№ 3 (III) із лютого 1926 р.
Рів видання II-й.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

Харків, вул. Лібкнехта, № 11.
Тел. № 34-76.

ЗИМОВИЙ
СПОРТ

1926

Гра в хокей
= на льоду =

Гра в хокей
= на льоду =

1926

В Німеччині

З вітрилом на коньках.

Петро Ванченко.

ХОДИВ Андрій у шахту вже років зо-два. Полосував десь під землею тверде вугілля, мріяв про Полтавські степи й проклинав забій. Пізніше трохи, це вже, коли ненароком задивився на швидкі рухи й чорні очі—то ще прибавилось нетерпляче чекання кінця роботи, щоб піднятися на гору і побачити Оришку.

Отже і склалося так:—любив Андрій степи й Оришку, а працював у шахті.

Що до степів, то річ коротка. Там він родився—сюди прийшов на заробітки. Що до Оришки, то складніше.

Давно хтось сказав ще, що свою так і за дверима знайдеш, а то і в ложці втопиться.

неш, може воно й правда, бо щось подібне трапилось і з Андрієм.

Колись у середу, чи може й у четвер Андрій зморений і злий, зійшовши з кліті й плюнувши в стовбур, *) підсковзнувся й упав.

Звичайно він не втопився хоть то була й не ложка, а калюжа. Але мабуть Андрієв прадід і не думав ніколи, що онук згада колись його та ще й таким нехорошим словом.

Різко падають. Впасти при місяці і коли не на човні, то принаймні хоча на березі—це віковичня міщанська трагедія а по-друге, теж не слід і вважати помешкання Нової Баварії за свою хату—це вже свинство й хворість на очі. Але Андрій просто здорово упав. Упав аж земля задвигтіла, ще раз вилаяв шахту, загилив аж у прадіда й в той момент, коли розраховував, що картуз його летить, мабуть, праворуч, він почув з гори веселий сміх і коротке, образливе, хоч будь для якого чоловіка:

А на другий день він зустрів її в клубі.

Андрій не любив багато говорити—і тому, добре впевнившись, що це вона—Оришка,—підійшов до неї, лагідно взяв її за руку й конкретно, як він звик на зборах, поставив питання:

— Підеш за мене?

В клубі тоді йшла вистава, й Оришка, захоплена чимось стражданнями, відразу не зрозуміла важливості питання й голосувала Андрія по потилиці.

Від несподіванки він трохи нахилився й хоть не готуючись до такого, а все-ж не образивсь, бо від доброго стусана скоріше приємніше, а ніж боляче.

В той вечір стусанів вже більше не було, але склалася змова, яку Андрій охоче проміняв би й на гірше, аби її не чути. Бо саме такої розмови він не чекав.

— Ти, кажеш, щоб стала я твоєю жінкою?

— А то чому-ж?—наївно відповів Андрій.

— Так. А що робити будем?

— Отаке!?!—здивувався Андрій.—Звісно, як люди...

І з запалом, з бурхливою кров'ю, вже досить не конкретно як і всі закохані, він розповів їй про швидкі степи Полтави, про білу хату, про безліч щастя їй здається, навіть, клявся більш нікого й ніколи в ту хату не поведе.

Але Оришка любила шахту й посьолок не менше ніж Андрій свої степи. І тому суворо, грубою короткою вчинила присуд:

Радіо в Харкові

Петро Ванченко.

неш, може воно й правда, бо щось подібне трапилось і з Андрієм.

Колись у середу, чи може й у четвер Андрій зморений і злий, зійшовши з кліті й плонувши в стовбур, *) підсковзнувся й упав.

Звичайно він не втопився хоть то була й не ложка, а калюжа. Але мабуть Андрійв прадід і не думав ніколи, що онук згада колись його та ще й таким нехорошим словом.

Різно падають. Впасти при місяці—це віковичня міщанська трагедія а по-друге, теж не слід і вважати помешкання Нової Баварії за свою хату—це вже свинство й хворість на очі. Але Андрій просто здорово упав. Упав аж земля задвигтіла, ще раз вилаяв шахту, загилив аж у прадіда й в той момент, коли розраховував, що картуз його летить, мабуть, праворуч, він почув з гори веселий сміх і коротке, образливе, хоч будь для якого чоловіка:

— Вахлак!

Він підвів голову. Здається, зразу-ж треба було-б і вставати, та він забув про це, бо сторчаком на язиці стало кріпке слово й просилося негайно погуляти отуди на гору, відкіль бульбами котивсь і дошкуляв глузливий сміх.

Але в цей момент Андрійові очі зустріли оті очі, що я про них вже написав, і, звичайно, кріпке слово так і присохло на язиці.

А був то не хто інший, як Оришка. Вона стояла на горі біля вагончиків й сміялась, а Андрій, забувши зачинити свого рота, лежав на животі, дививсь на неї й не міг рішити, чи йому вставати, чи може краще ще полежати й так саме не розбирав, чи він роздратований, чи йому теж сміятись хочеться.

Зрештою прийшов таки до пам'яті і встав. Він довго шукав свого картуза, щось мимрив собі під ніс і до самісінької хати озирався на шахту і ніяк не міг зібрати до купи свої губи, що розбіглися з під носа, як хомут після тугої супоні.

А дома Андрій витер об коліно картуза, чухнув потилицю, ще раз посміхнувся й сказав:

— Да!

Ось з цього часу і став Андрій нетерпляче чекати кінця роботи, щоб на обрії побачити Оришку.

А далі пішло так: увечері того нещасливого дня, Андрій, зібравши в гармонію халяви, пішов гуляти по посьолку. Він тричі обійшов околиці й тричі „ненароком“ набрів на хату Оришиного батька.

Біля хати всі три рази зустрічав його злий, не по-шахтарському, сірий цюцько і тому він не наважився підійти в четверте й пішов додому спати трохи сумний, трохи роздратований—в цілому: як середа на п'ятницю в мокрому листопаді.

*) Колодезь, по якому спускаються в шахту.

— Отаке!?!—здивувався Андрій.—Звісно, як люди...

І з запалом, з бурхливою кров'ю, вже досить не конкретно і всі закохані, він розповів їй про швидкі степи Полтави про білу хату, про безліч щастя й здається, навіть, клявсь більш нікого й ніколи в ту хату не поведе.

Але Оришка любила шахту й посьолок не менше ніж Андрій свої степи. І тому суворо, грубою короткою вчинила присуд:

— Іди, відкіль прителіпався, я шахтаря собі знайду.

Плакати Андрій не вмів, вішати не було охоти й тому він тихою ходою побрів додому з отим настроєм, коли людина не розбирає, чи їсти вона хоче, чи може спати, а коли запропонують їй кислото то й від того не відмовляється.

Дома він чомусь дов-

Радіо в Харкові

В Харкові на одному з будинків вул. Вільної Академії недалеко собору виведено 40-метрову щоглу для 4-м уатної ширококомовної радіостанції. Антену буде покинута зі щогли на собор (80 метрів височини). Малюнокві представлено момент зведення четвертої останньої 10-метрової частини щогли. На вершині щогляр за роботою. Кажуть, що радіус чинності станції буде 400 верст, а працювати вона почне з 1-го травня цього року.

нистий від коліно картуза й задумливо обплывував долівку. Тоді сперечались степи Полтавські з Оришчиними очима, і він за них порішив не спати й прокачавсь до ранку під шапкою німаком.

Другого дня Андрій почав тієї самої. Оришку він зустрів уже в шахті, а по дорозі з шахти, коли вона зморена поверталась додому.

Та само просто, як і вчора, він розповів їй про своє щастя, і сказав, що з нею йому краще буде жити і хоть не так давно, але їй вона йому подобалась.

На цей раз Оришка вже не лялалась та й ні за що було, принаймні, образити сумного хлопця. Вона тільки мовчки повернувшись до входу й сховалася в хаті (наче ні вулиць, ні закоханих немає на світі), а замість неї вискочив сірий цюцько й почав кричати гавкати на Андрієві халяви.

І чого їй треба дурному хлопцеві? Влипли чорні—робися шахтарем на віки. Та й чим степи ті краще за Оришку? Так ні—немає в Оришка, Оришка й степи!

Та й Оришка теж хороша. Що з діда-прадіда шахтарка, чому їй треба доброго хлопця к чорту посилати. А чим була-б вона краща б і в степу? Так от послухай-же їх—ніби згоріли одне другому вимотати душу.

Через тиждень—приблизно—після клубної вистави Андрій згадував ще раз нагадати Оришці про своє лихо. Але так само, як і в перший раз він почув оту уїдливу відповідь про шахтарів і степи і одасться ще раз остаточно зрозумів, що без Оришки йому не жити.

І всі дні пішли зовсім паскудні дні.

Андрій ходив сумний, скрізь шукав Оришку й зовсім забув про сон.

Довгими ночами, перекочуючись на твердих дошках, він бачив її, як вона весела й рухлива відкочувала важкі вагончики від шахти, або весело реготала над ним. Йому тоді ставало жарко, він схоплювався, скручував товсту цигарку й починав немилосердно обплывувати долівку.

А ранком, зустрівши її біля шахти, він мовчки, з сумом оглядався на неї зітхав не

німав на неї вогкі очі, вона починала вже нервуватись, гнівно обмикувала свою хустку й, обдарувавши його якимсь незрозумілим поглядом, тікала від нього.

Та Оришка тільки тікала, а Андрій стогнав, марнів, ковтав зараз у груди по кубичному метрові повітря, а до того почали ще з нього глузувати в посьолкові, що ніби в нього зачуманіло в голові.

Говорили просто, що Андрій утьопався в Оришку, а вона кепкує з цього.

І тяглося це давно, дні й місяці й може протяглося б ще довше, коли-б Андрій та не наваживсь остаточно поговорити з Оришкою й дізнатися в-останнє за свої зітхання. Принаймні, сам він говорив, що це була причиною, а не щось друге.

Порішив він це в одну безсонну ніч, під драним піджаком.

— Або так, або инак,—говорив він сам собі на ранок,—а щось вона мені та скаже.

Того дня він пішов до шахти на півгодини раніше, але хтось, чи щось було в змові проти нього, бо півгодини пролетіло, Оришка не прийшла, чи запізнилась і йому довелося спускатись в шахту так і не дізнавшись того ранку про долю його зітхання.

Кіно-режисер П. І. Чардинін.

8-го лютого в Одесі відбулося урочисте вшанування П. І. Чардиніна з приводу 35-річного ювілею акторської та кіно-режисерської діяльності. На Україні т. Чардинін працює з 1923 року. В цей час він закінчив на 1-й Держкіно-фабриці в Одесі, постановку великого історичного фільму „Тарас Шевченко“. За два роки роботи в ВУФКУ тов. Чардинін поставив картини: „Володар горних скель“, „Магнітна аномалія“, „Україзія“, „Генерал з того світу“, „Сіль“, „Винаходець“.

ре
ав
вс

...ні і відасться ще раз остаточно зрозумів, що без Оришки
...ну по житті.
...діли пішли зовсім паскудні дні.

Артист Левицький.

...Васильович Левицький наро-
...1873 року на Херсонщині. По
...родової семінарії, з 1877 по 1887 р.
...навчав у 2-х кл. школі в м. Ново-
...на Херсонщині і з 1880 року,
...вчителюванням, керував ама-
...театром драмгуртком. Гра молодого
...завідувала М. Л. Кропивниць-
...він й запросив його до себе в
...з листопаду 1885 р., Левиць-
...професійним актором. Пра-
...в в трупі Кропивницького, Са-
...Саксаганського, Суслова,
...Валова, Квітки та инш. З 1918
...він ще одночасно працює у двох
...в м. Київ: Шевченківців і
...Народньому. Шість років
...1923 працює на Чернігівщині в
...власній, як учитель, режисер
...інструктор по організації
...театрів в Колецькому по-
...в цей же час актив-
...К. Н. С. З весни 1925 р.
...повернувся до трупи Шевчен-
...де й працює зараз, показуючи
...вонашану до праці та любов'ю
...трупу приклад молодим акторам.

Андрій ходив сумний, скрізь шукав Оришку й зовсім забув про сон.

Довгими ночами, переко-
чуючись на твердих дошках,
він бачив її, як вона весела
й рухлива відкочувала важкі
вагончики від шахти, або ве-
село реготала над ним. Йому
тоді ставало жарко, він схоп-
лювався, скручував товсту ци-
гарку й починав немилосерд-
но обплювувати долівку.

А ранком, зустрівши її біля
шахти, він мовчки, з сумом
оглядавсь на неї, зітхав не
гірше першого любовника на
аматорській сцені й зі злістю,
важко ступаючи, ставав на
кліть.

Шахту він не любив дав-
но. Не любив її й боявся її
темних очей, а зараз ще й
проклинав, бо вона стала на
його шляху до Оришчиних
очей.

Я не пишу про Оришку, бо
хочу розповісти про Андрія,
але повірте мені на слово,
що вона хороша. Хороша,
остільки, що Андрій охоче
проміняв-би двадцять шахт з
посьолками тільки на двоє
очей.

Увечері вони ще зустріча-
лися в клубі. Але тут Андрій
умів тільки добре дивитись
на неї. Коли-ж підходив, щоб
пожалітись на свою нудьгу,
то розгублював слова й хви-
лювався, а чув від неї чітко і
бачив у її очах оте старе—
про шахту і степи.

Але з часом чомусь і
Оришка загубила свій веселий
сміх. Чи уїдливе Андрійове
зітхання, чи може що инше
трапилося, але коли він під-

довше, коли-б Андрій
та не наваживсь оста-
точно поговорити з
Оришкою й дізнатися
в-останнє за свої зіт-
хання. Принаймні, сам
він говорив, що це
була причиною, а не
щось друге.

Порішив він це в
одну безсонну ніч,
під драним піджаком.

— Або так, або инак,—говорив він сам собі на ранок,— а щось
вона мені та скаже.

Того дня він пішов до шахти на півгодини ранніше, але хтось,
чи щось було в змові проти нього, бо півгодини пролетіло,
Оришка не прийшла, чи запізнилась і йому довелося спускатись
в шахту так і не дізнавшись того ранку про долю його зі-
тхань.

Він став на кліть ще лютіший, ніж що-дня, лаяв шахту, лаяв
вагончики, лаяв насип біля шахти, на якому не довелося сьо-
годні побачити Оришку. І лише в темному штрекові, йдучи вже
в забой та, зустрічаючи сірі свічки, *) що підморгували йому,
як добрі знайомі, він трохи охолов. А спускаючись по схилу
й пізнаючи знайомі повороти до своєї печі, він зовсім заспо-
коївся.

В забої він працював мовчки. Двоє товаришів його, що пра-
цювали в тій самій печі глузували з нього, розпитували про
Оришку, але він не чув тих розмов напівголий лежачи, зі
злістю довбав кайлом тверду вугляну стіну.

В забої було тихо. Чути було тільки як десь струмочками
виривається вода та тонко дзвенів страшний газ вириваючись
з обіймів чорної твердої маси.

Андрій любив цю тишу—й завжди, дослухаючись до неї, ду-
мав про свої степи, що залишив їх тільки на короткий час,
щоб заробити грошей на господарство та потім повернутися до
них на завжди.

Сьогодні ці степи, як божевільні котились в нього перед
очима, дратували своїми просторами і до всього ще щеміло десь
у грудях та уїдливо билась думка в голові про чепурну Оришку.

Він зітхнув і сів. В забої було душно й боліла голова. Він
витер рукою лоба, витяг кисет, щоб закурити, але згадавши, що
десятилик попереджав ще зранку, що сьогодні в цьому штрекові
багато газу, заховав його—взявся за кайло.

Знову застогнала тверда стіна й знову покотилися степи
і полетіли в голові думки, про шахтарський гонор Оришки.

Але не довелося тоді Андрієві розв'язати це питання.

Щось несподіване, гуркотливе ввірвалось в шахту, в забой,
в Андрійове життя й перевернуло все до гори ногами.

8-го лютого в Одесі відбулося урочисте вша-
нування П. І. Чардиніна з приводу 35 річ-
ного ювілею акторської та кіно-режисерської
діяльності. На Україні т. Чардинін працює
з 1923 року. В цей час він закінчив на 1-й
Держкіно-фабриці в Одесі, постановку вели-
кого історичного фільму „Тарас Шевченко“.
За два роки роботи в ВУФКУ тов. Чарди-
нін поставив картини: „Володар горних
скель“, „Магнітна аномалія“, „Україзія“,
„Генерал з того світу“, „Сіль“, „Винахо-
дець“.

*) Дубові підпори, що держать стелю штрека.

ТРАКТОРНІ КУРСИ ВПОРЯДКОВАНІ ЗІНОВ'ІВСЬКИМ АГЕНТСТВОМ СЕЛЬБАНК

На курсах вчиться 100 курсантів. Трактористи вчать на двох тракторах: „Запорожець і Фордзон“

В той момент, коли Андрій кінчав підробляти піддашки в своїй хаті й бачив вже на тих піддашках свою Оришку, несподівано десь у штрекові загремів страшний грім.

Всі схопилися. На один момент Андрій забув степи й Оришку, знаючи вже з досвіду, що значить такий грім. Він хотів бігти. Та саме вже загреміло в друге.

Хтось вигукнув, хрипло злякано:

— Вибух!

Погасли лихтарі. Щось тверде вдарило Андрія по голові і він упав. Пробігла тільки думка:

„Не встиг поговорити з Оришкою“...

А п'ять хвилин пізніше, коли до шахти вітром летіла команда рятувати, упала з насипу Оришка прямо під машину, що подавала в гору важкі вагончики.

Кажуть, що тоді якийсь шахтар горласто прокричав:

— Вибух на схилі, в районі лівих штреків!.. Там працював сумний хлоп'як.

Прокинувся Андрій на рудничному дворі. Він потяг повітря носом, почув гострий запах вугілля й чомусь засміявся.

Поряд з ним лежали двоє його товаришів. Біля них клопотався лікар. Оддаль на шматковій породі сиділа Оришка з перев'язаною рукою,

Андрій закрив одне око й чомусь не повірив. А потім моргнув другим і сказав:

— Так, через що?

А вона чомусь відповіла:

— Ум—гу...

Тоді він вдруге:

— Так, як-же?...

— Хоч в степи... хоч куди хочеш...—ховаючи очі в землю ніжно проспівала Оришка.

Андрій здригнув, глянув на неї вже обома й весела, радісна усмішка заворушила йому губи. Але раптом він згадав вибух і йому стало сумно. В уяві пробігли темні штреки й такі ж темні сірі свічки.

Він підвів голову й поглянув в бік шахти, так, як морганув в останнє дивиться на своє море.

На лиці у нього відбилась боротьба радості з сумом, як хорон наче дорогого товариша.

Він знову ліг і намагався заплющити очі. Поруч хтось стогнав; тоді він ще здригнув, схопився, наче шершень укусу його за носа й дико закричав.

— Що?.. До чорта всі степи, тут зостанемось! Га? Шахта тепер я, чи ні?

Оришка розплющила свої очі і лоб її загравав гармонійним зморшок здивування. Вона йшла до нього—не стримала від такої несподіванки тільки щоки зашарілися червінцем. Вона очима відповідала йому—що тепер він шахтар.

А на Андрійовому запиленому їдким вугляним пилом лиці засміялися білі, виточені зуби з-під сухих губ. Сміялися по-дитячому, можливо і радісно.

Петро Ванченко

Робселькорія

...наругою нарада робселькорів на Сумщині).

Бурхливою хвилиною...

...у редакції настіж: бурхливо робселькорія хлопнула... в кожущанках, в засмальцьованих піджаках, нап'ятих сірками... в морозі шакарубкі чоботи.

...вощий, бадьорий пах: пахне дьогтем вазіном на чоботях.

...принесли з собою повітря хлівів, перелеск хат-читалень, що невпинно крили думки під сніговими шапками.

...народ оці селькори! Не встиг де-небудь до редакції потрапити—вже прикипів до шові строчне натхненно, влевнено... на мед, так вони до отих папірців.

...що ви пишете?—запитую одного.

...не думаю трохи про нашого голову

...нашину на свіжу пам'ять: перевиборча-ж

...селькор „Блискавка“ й „опалює“ сільським відділом:

...нашого голову сільради не прокостри-

...вмістили дописа про перевибори

...нові прибувають...

...селькор Башенко із Попівки: 25 верстов пішки до станції та по залізниці

...Через те стільки радости на обличчі!

...селькори!

Юрко Гаюра із Залізняка та Ів. Тополя із Піщаної—ці простували пішли до місця.

Аж увечері прийшли, захеканши, мокрі чуби. Ще-б пак:

— 25 верстов одчурали!

— Поспішали, щоб не спізнитися!..

— А райвиконком хіба не підвіз?
— Не підвіз, а „підвів“!..— летить лагідна усмішка.

Правда, не всі райвиконкоми поверталися спиною: ось, напр., Чупаківський райвиконком „розщедрився“ і дав селькору на дорогу (а дорога—в один кінець 60 верстов!)... 3 карбованця...

Життя зробило робкором.

...Розказують, діляться досвідом літописці сільські про свою роботу, про досягнення, про те, які думки підштовхнули їх взяти перо в руки.

Переплітається веселе з сумним...

— До газети почав писати з 1924 року—каже Іван Гавриленко.— Гірко мені було дивитись, як через неправду селяни лиха зазнають. В-осени возили буряки до Кияницької цукроварні. Побачив я злочинство службовців: обважували селян. Не витерпів. Начисав до газети. Вмістили мого дописа. На обважування звернула увагу адміністрація цукроварні: злочинство припинилось... Повірив я у велику силу друкованого слова і з того часу не випускаю оливця з рук: пишу і про непорядки пишу й про світле... Здається, й помру робкором...

Шукають селькорів.

... — На хуторі Турковому, коли пропечатали в газеті кілька заміток і вся неправда, що діється на хуторі, вже прописана в газеті,— то на хуторі таке зчинилося, що хоч тікай безвісти, говорить селькор Вухо. Всі кричать:—„що воно таке? Не

встиг що-небудь зробити, а вже—дивись—в газеті воно надруковано! І всі вже про тебе знають, що ти зробив!“

А найбільше лютують ті, кого зачепили в газеті: це їх дуже бере за серце!..— „Чого раніш цього не було?.. Ніхто не знав, що ти робиш.. А тепер завелись якісь селькори—про все тобі винюхають і напишуть!“— „Та я оце ходив і до редакції. Думав, що там мені скажуть, хто це пише... А там кажуть, що тепер закон такий вийшов: не видавати, хто пише... Так я хвіст піджав та й п'ятами наківав: соромно стало, хоч у Сірка очей позичай!“

Отак узялись на хуторі Турковому: шукають селькорів... Напосілися... Хочуть їх вивести, щоб і духу їхнього не було... Та тільки я скажу голосно, щоб усі чули: селькори не бояться погроз і будуть провадити почату роботу. Ми будемо писати, доки смерть не зламає перо в наших руках, бо законній правді на хвіст не дамо наступити...

Як на мене нападали.

... — Я—селькор „Іскра“ (підписуюсь так). Вчуся в агрономічній школі. Почав писати до округової газети про сій хутір, бо тут багато завелось де-чого темного... Я й почав усе виводити на чисту воду, як слід. І ось для мене получилась не зовсім гарна штука. Я, написавши два листи до газети, ненароком загубив їх. І ці листи було знайдено, було відкрито, що я—селькор хутора Шкуратова... Це взнали всі. Після цього, через тиждень, ішов я з хати-читальні додому. Темно було... Коли це—із-за однієї хати вискочило двоє й закричало:—„Ось, ось селькор!“ Я став ікати... По мені бухнули постріли... Все-таки жадна куля мене не влучила і я зостався живий... Коли було передано нашим куркулям, що мене вже вбито за селькорство, то казали:— „Так йому й треба“...

* * *

Та не страшить куцак куркулівський робселькорію—цих ковалів—борців за нове життя, за новий побут.

В. Алешко.

...що це ви пишете?—запитую одного.
Та це думаю трохи про нашого голову
...звернути на свіжу пам'ять: перевиборча-ж
...сількор „Блисківка“ й „опалює“
...селіським відділом:
...нашого голову сільради не прокостри-

...ому не вмістили дописа про перевибори
...нові й нові прибувають...

...сількор Бащенко із Попівки: 25 верстов
...підки до станції та по залізниці
...Через те стільки радості на обличчі!
...сількори:

...виперлі. Написав до газети. Вмістили мого дописа
На обважування звернула увагу адміністрація
цукроварні: зло инство припинилось... Повірів я
у велику силу друкованого слова і з того часу
не випускаю оливця з рук: пишу і про непорядки
пишу й про світле... Здається, й помру робкором..

Шукають сількорів.

... — На хуторі Турковому, коли пропечатали
в газеті кілька заміток і вся неправда, що діється
на хуторі, вже прописана в газеті,— то на хуторі
таке зчинилося, що хоч тікай безвісти, говорить
сількор Вухо. Всі кричать:—„що воно таке? Не

листи було знайдено, було від-рито, що я—сіль-
кор хутора Шкуратова.. Це знали всі. Після
цього, через тиждень, ішов я з хати-читальні до-
дому. Темно було... Коли ц... із-за одні хати
вискочило двоє й закричало:—„Ось, ось сіль-
кор!“ Я став ікати... По мені бухнули постріли..
Все-таки жадна куля мене не влучила і я зостався
живий... Коли було передано нашим куркулям,
що мене вже вбито за сількорство, то казали:—
„Так йому й треба“...

* * *
Та не страшить куцак куркулівський робсель-
корію—цих ковалів—борців за нове життя, за
В. Алешко.

Група робселькорів округової наради на Сумщині.

ДРІБНОТА

Оповідання Гермінії цур Мюлен.

Коли вродлива Марта заявила батькам, що йде заміж за дрібного крамаря Йозефа Губера, батько її, швець Граммель, сердито похитав головою.

„Це мені зовсім не до вподоби“, пробубонів він. „По-перше, у нього хоре серце, а по-друге—він голосує за центр. Та ще й божу матір у крамниці держить! І за такого повинна моя дочка...!“ Обурений безглуздя цєї думки, він тільки ще раз похитав сивою головою.

Маленька енергійна фрау Граммель була іншого погляду. „Коли у нього хоре серце, то він принаймні не п'ячить“. Її погляд уперся в шевця, що неспокійно смикався на свому кріслі. „А божа мати висить у темнім кутку і не заваджає ні одному покупцеві. Що ж до центру, то, ах ти, боженку мій!“ Вона знизала плечима і її глузлива усмішка безжалісно запитала чоловіка: „Чим нам і тисячам іншим допомогло голосування за соціал-демократів? Чи одвернуло воно війну, де загинув наш синок-одинак? Чи знизало воно нам податки? Чи може нам краще живеться з того часу, коли твоя партія досягла влади?“ У голос же вона сказала тільки: „Все це шахрайство. Підчас виборів кожна партія обіцяє нам і блакить з неба на землю, а далі все лишається як і було, або ще й гірше стає. Носке й Шайдман не більші чудотворці, ніж мати божа бідолахи Йозефа“.

Швець сердито мовчав. Жінки не повинні так багато балакати. Жінки не повинні міркувати й критикувати. Чесна жінка мусить і якусь релігію мати; не вірує в матір божу, то хай принаймні вірує в єдину праведну соціал-демократичну партію. А от його жінка—як раз така, щоб тільки завжди все гудити та ганьбити. Чи оповідає він із захопленням про загальні збори, чи читає з великими окулярами на носі парламентську промову партійного товариша, вона тільки плечима знизує: „Слова! Слова! Хай ці люде та щось зроблять, от тоді я охоче пойму їм віри“. Антон Граммель тяжко зітхнув: жінки анічогісінько не розуміють у політиці!

Сама Марта мало цікавилася поглядами своїх батьків. Вона любила свого Йозефа і раділа, що буде його жінкою. Так само раділа вона й його чистенькій маленькій крамниці. Їй подобалися ці пакуночки блискучих голок, сніжно-білі цівки ниток, барвіста заполоч і лискучі шовки. „Як що будемо совісно працювати і нам пощастить“, мріяла вона, „то може вже через рік спроможемося зняти крамничку на кращому місці і почнемо, бува, торгувати й мануфактурою“. Маленька крамничка розсовувалась перед її очима, ставала великою й просторною. Попід стінами стояли люстра. А покупці йшли одне за одним, двері майже не зачинялися. Веселий дзвіночок майже не вгавав.

Тим часом батьки розмовляли далі, і Марта крізь свої мрії почула материні слова: „А крім того ж і Малпочка—калітал!“

Дівчина осміянулася. Малпочка, люба малесенька руда Малпочка з породи пінчерів—калітал! Йозеф, зрозуміла річ, розповів їй, що одного разу маленьке звірятко врятувало його від продажу його майна з молотка. Приспів термін векселів, і платити не було чим. А тут люба Малпочка привела семеро бездоганих гарнесеньких цуценят. І Йозеф продав їх, як раз за потрібну суму грошей.

Вони одружилися. З Йозефа Губера вийшов чоловік, ніжний і терплячий, повний глибокого кохання до своєї молоді вродливої жінки. Він би охоче звільнився усякої роботи. У нього теж була мрія: гарна кімната з плюшевими меблями та олеографіями по стінах,—найкращі релігійні малюнки—і в кімнаті його Марта, з котрою життя було безтурботна, вільна од праці, бо на кухні порається її мати, вата наймичка. Марта була весела, ретельно хапала їжу, все, силкуючись улаштувати маленьку крамничку якомога більш принадно. Адже здійснення всіх мрій залежало від покупців, що чомусь приходили дуже скупо, як коштовні і без міри рідні в пустелі цілючі краплини.

Та даремно осміялася Марта своєю найкращою усмішкою, давши метушився Йозеф, розкладаючи на столі найкращий товар: покупці голки й нитки, а дорогих заполочи й шовків ніби й не бачили. Фрау Нойман, стара швачка, пояснювала зітхаючи: „Це від революції! Коли мали це нашого кайзера, були нитки в два рази дешевші, а такі й голки. Так, так, тепер мститися на нас те, що влада опинилася в чорні!“.

Марта хитала білявою головою і казала: „Я гадаю, що все це від революції“. Але вона казала це тихо й скромно, бо не хотіла відштовхнути з найкращих покупчак.

Труда, маленька фабрична робітниця з коротким волоссям, була її поглядів.

„Все тому так дороге, що ми, злидні, мусимо платити на розрив життя багатів“. І вона починала довгі роз'яснювання. Іноді Марта розуміла; що ж вона розуміла, те здавалося їй справедливим. Та як тільки а одне було дійсним: покупців не було, крам вкривався б порожньою, коли б Марта що дня не змітала його з полиць, не витрущала товар та не чистила його. Вона ж мала так багато вільного часу! Вона сидів на свому стільці біля вікна: „Ось іде якась пані! Зараз вона до нас. Ах, ні, вона повертає“.

Сотню раз на день він бував певний, що люде йдуть до його крамниці, а вони все йшли повз неї.

Бліде обличчя Йозефа блідло чим раз дужче, його худа постать змаршувала далі. Вони мусили недоїдати, а як раз тепер треба б було Марті їсти. І Йозеф звертався до своєї ікони: „Благословенна й милостива мати! Пішли нам покупців, пішли нам покупців, цариче небесна! Свята мати! Пішли нам покупців за-ради моєї дружини, що теж має стати матір“.

Чувши, як молиться її чоловік, Марта осміялася, але часто-густо бігали їй при цьому на очі сльози. І вона теж шукала допомоги й захисту у жіночої істоти: часто ввечері брала вона гарнесеньку собачку соколіна, гладила кучеряву шкуру, пригорталася обличчям до холодного носа писка і шепотіла: „Малпочко, люба Малпочко, приведи багато цуценят, щоб моя маленька дитина мала пелюшки й м'яке ліжко. П'ять, шість, сім цуценят, люба Малпочко!“.

Мати божа лишила їх у біді, покупців ставало чим раз менше, почка ж була добріша і привела семеро цуценят. Марта цілувала малесеньку собачку, сміялась і плакала. Йозеф дякував матері божій за плодючість Малпочки. Труда, що надійшла на це, назвала звірятко кормителем рота.

Найкраще цуценя купила одна пані в Вестенді. Марта сама поїхала з ним до його туди. Іти їй було вже важко, але вона не хотіла витратити „багато грошей“ на трамвай. Брудча березнева негода лютувала на вулицях. Мати щільно пригортала до себе під пальтом маленьке цуценятко,—коштує песик не повинен був змокнути. Дощ лив просто стовмочками. З

не повинні міркувати й критикувати. Чесна жінка мусить і якусь релігію мати; не вірує в матір божу, то хай принаймні вірує в єдину праведну соціалдемократичну партію. А от його жінка—як раз така, щоб тільки завжди все гудити та ганьбити. Чи оповідає він із захопленням про загальні збори, чи читає з великими окулярами на носі парламентську промову партійного товариша, вона тільки плечима знизує: „Слова! Слова! Хай ці люде та щось зроблять, от тоді я охоче поїму їм віри“. Антон Граммель тяжко зітхнув: жінки анічогісінько не розуміють у політиці!

Сама Марта мало цікавилася поглядами своїх батьків. Вона любила свого Йозефа і раділа, що буде його жінкою. Так само раділа вона й його чистенькій маленькій крамничці. Їй подобалися ці пакуночки блискучих голок, сніжно-білі цівки ниток, барвіста заповоч і лискучі шовки. „Як що будемо совісно працювати і нам пощастить“, мріяла вона, „то може вже через рік спроможемося зняти крамничку на кращому місці і почнемо, бува, торгувати й мануфактурою“. Маленька крамничка розсовувалась перед її очима, ставала великою й просторною. Попід стінами стояли люстра. А покупці йшли одне за одним, двері майже не зачинялися. Веселий дзвіночок майже не вгавав.

Тим часом батьки розмовляли далі, і Марта крізь свої мрії почула материні слова: „А крім того ж і Малпочка—капітал!“

Дівчина осміхнулася. Малпочка, люба малесенька руда Малпочка з породи пінчерів—капітал! Йозеф, зрозуміла річ, розповів їй, що одного разу маленьке звірятко врятувало його від продажу його майна з молотка. Приспів термін векселів, і платити не було чим. А тут люба Малпочка привела семеро бездоганих гарнесеньких цуценят. І Йозеф продав їх, як раз за потрібну суму грошей.

Марта кивнула матері: „Так, будь що будь, а Малпочка—наша“.

сидів на свому стільці біля вікна: „Ось іде якась пані! Зараз вона до нас. Ах, ні, вона завертає“.

Сотню раз на день він бував певний, що люде йдуть до його ниці, а вони все йшли повз неї.

Бліде обличчя Йозефа блідло чим раз дужче, його худа постать і далі. Вони мусили недоїдати, а як раз тепер треба б було Марті їсти. І Йозеф звертався до своєї ікони: „Благословенна й милостива Мати! Пішли нам покупців, пішли нам покупців, царице небесна! Свята Мати! Пішли нам покупців за-ради моєї дружини, що теж має стати матір“.

Чувши, як молиться її чоловік, Марта осміхалася, але часто-густо бігали їй при цьому на очі сльози. І вона теж шукала допомоги й заступництва у жіночій істоті: часто ввечері брала вона гарнесеньку собачку соколів, гладила кучеряву шкуру, пригорталася обличчям до холодного носа писка і шепотіла: „Малпочко, люба Малпочко, приведи багатотисяч цуценят, щоб моя маленька дитина мала пелюшки й м'яке ліжко. П'ять, шість, сім цуценят, люба Малпочко!“.

Мати божа лишила їх у біді, покупців ставало чим раз менше, собачка ж була добріша і привела семеро цуценят. Марта цілувала малесеньку собачку, сміялась і плакала. Йозеф дякував матері божій за плодотворність Малпочки. Труда, що надійшла на це, назвала звірятко кормителем роду.

Найкраще цуценя купила одна пані в Вестенді. Марта сама поїхала з ним його туди. Іти їй було вже важко, але вона не хотіла витратити „багато грошей“ на трамвай. Брудна березнева негода лютувала на вулицях. Марта щільно пригортала до себе під пальтом маленьке цуценятко,—коштів песик не повинен був змокнути. Дощ лив просто струмочками. Змокла й наскрізь змокла, дійшла так Марта до вілли. Коли вона показала сика пихатому локаєві, що спочатку заявив їй: „Поставщикам вх“.

Х. Г. Раковський. Уповноважений представник СРСР у Франції—голова радянської делегації.

ДО НАСТУПНИХ ФРАНКО-РАДЯНСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ

Сучасна Франція має багато причин до того, щоб налагодити з нами, Союзом Радянських Республік, нормальні зносини, нормальні звязки. Сучасна Франція переживає великі кризи, що вимагають виходу.

А разом з тим, переживаючи смугу буйного зросту промисловости, великою проблемою для Французької промисловости є ринки збуту і питання про сировину.

Отже шукання ринків збуту, шукання сировини є оснiвним фактором, що змушують ділові кола Франції до налагодження зносин з СРСР.

Ще рік тому, зразу ж після визнання нас Францією вже велись попередні переговори про нормальні відносини з СРСР, але тоді це зіткнулося з великою перешкодою—справою з довійськовими та військовими царськими боргами.

Рік, що минув після перших спроб вирішення цього питання, а ми й зараз йдемо на переговори з гаслом анулювання боргів царської Росії—не минув дарма.

Представники СРСР

Тов. Томський. Голова ВЦРПС—член радянської делегації.

Наслідник Цанкова

Ляпчев. Новий прем'єр болгарського уряду. Заступив Цанкова на те, щоб назовні взяти англофільський курс, а в країні провадити далі фашиський терор.

Це були тяжкі роди. Лікар робив стурбоване обличчя та бубнів щось про недоїдання. Йозеф метушився, ламаючи руки, витираючи піт з лоба. Повитуха оповідала пригоди про важкі роди, смертельні випадки. Малпочка подеколи скинула з переляку під ліжком. Фрау Граммель дивилась на дочку: „Вона була дуже, здорова дівчина. Створена для материнства“. Марта стогнала від нестерпучих мук. Обличчя старої фрау скривилося. Вона побігла до кухні і начепилася на старого шевця, що смоктав люльку біля холодної печі: „Ви винні в цьому!“.

«Саме?» запитав переляканий чоловік, що на цей раз чомусь не почував на собі ніякої провини.

„В усьому. Ви, з вашою балаканиною. Ми родимо на світ дужих здорових дітей. Але вони замисць добре їсти, мусять голодувати, мусять працювати, ніколи відпочинку не бачивши. А тоді—де їм дітей родити? Чому ви, чоловіки, не подбали в свій час, щоб усе було інакше? Ви ж такі розумні!“

Швець мовчав, похиливши голову.

„Революція“, кепкувала стара в своїй журбі,—„для кого зробили ви вашу революцію? Кайзера вигнали, а на його місце насадили фабрикантів. І гадаєте тепер, осли, що не знати якого дива досягли. А де люде, що піклувалися б про матерей та дітей? Покажи їх мені, хай я піду за них у вогонь і воду!“

«Лишайся біля Марти», вимовив швець... „Це жіноча робота. А політика—чоловіче діло».

„То ж то вона така кепська й виходить. Ви робите дурниці, а ми повинні терпіти. Наші сини вмирають на війні,—не знати за що. Наші дочки здихають при родах“.

Зойк, що не нагадував нічого людського, перетнув хату. Фрау Граммель побігла назад до спальні.

Після тридцяти шости годин страждань з'явилася на світ дитина. Хлопчик, маленький і кволий. Йозеф динився на нього повний гордощей: „Наш син. Спадкоємець нашої крамниці. Поки виросте—кепські часи минуть. Може ми його й до гімназії пішлемо. Хто зна... може ще кінець“.

Він пов'явив і сказав: „Пані баронеса чекає на нього вже з недовгою“, і провів Марту до салону.

Марта закрутилася навкруги: звичайно, тут було далеко краще, ніж у Йозефа про кімнату з плюшевими меблями. Були тут обтягнуті велюрові софи й фотелі, та столи, що виблискували рудочервоною лаковою поверхнею. Двері в сусідню кімнату було одчинено. Спокушена Марта ввійшла, Марта ступила ближче і зазирнула туди. І тут вона знову зворушилася в ній заздрість. Такої дитячої кімнати, як ця, вона ніколи й не снілося... Все витримано було в білому кольорі, тільки стіни оздоблені прозорим як дим, пахучим мережевом. Марта зустріла і мому маленькому Йозефові, подумала Марта і далі зробила перший великий крок свого поступу: „Стільки краси в цій кімнаті про себе мусила б мати кожна дитинка“. Вона здригнулася в своїй мокрій одежі, зауважила свою неповороткість, брудність, і вийшла з кімнати сама з себе і, не розуміючи чому, відчула несподівану радість від цього оточення. Вона витягла цуценя спід пальта і поцілувала його.

Вона ввійшла і молода вродлива пані в широкому мережаному капоті вийшла до кімнати. Це була баронеса.

„Що ви принесли собаку!“ вимовила вона. „У мене немає часу на собак. А хвилюватися в моїм стані—мені не можна. Завороши як найсуворіше“.

Марта позирнула на неї і побачила, що й ця друга жінка теж була молода, але в її очах баронесі песика, трохи ображена, що ця пані ввійшла туди на привітання.

„А ви жінка зворотки! В таку люту негоду! Сподіваюся, що воно не буде довго“.

„Вона не змогла“, відповіла Марта, трохи натиснувши на слово „воно“. „Вона не помітить ця друга жінка, як мерзне вона в своїй вохкій одежі, і не попливе її хоч до чашки гарячої кави погрітися в кухні?“

Баронеса про це й гадки не було. Вона заплатила умовлену ціну за свій зайвого слова знов вийшла на вітер і дощ. Підчас довгої дороги вона мркувала вона про баронесу, що в своїм стані не повинна була вийти на вулицю. А хто уважав на Марту, на її стан, на її ненароджену дитину, звичайно, її дідусь Йозеф робив, що міг, але йому просто не сіла в голову думати її як слід. Вони працювали совісно, зрікалися навіть потрібні гроші. Її дитина лишилася б без пелюшок, коли б не вирядувала Марта. А як ця жінка... Марта згадала про Труду... «Мабуть і справді Труді, мусимо платити на розкішне життя багатіїв. Що мені кепсько, що мені вбого, а от моя дитина, моя дитина».

Марта її гіркий настрої вихопився на волю. Йозеф став долі навколішки, і червоні, ростирив заніміли ноги. Він не знаходив ніякої відради в її запитаннях, чому це світ так кепсько збудовано, і тільки застерігав її про будову для її заспокоєння: «Легше верблюдові пройти через вогонь, ніж багатому в царство небесне».

Марта знову увірвався терпець. «Що мені твоє небо? Де воно? Моїй дитині має тут бути добре, на землі», захлипала вона.

Йозеф витягнув, злякано звів очі на божу матір. Пробач їй свята мати, але вона ж знаєш лиху вдачу вагітної жінки».

Марта обняв Марту ніжними руками, почав цілувати її, шепочучи їй слова про надії майбутнього, поки вона не осміхнулася знову.

Чи не помітить ця друга жінка, як мерзне вона в своїй вокзій... хоч до чашки гарячої кави погрітись в кухні?

А в баронеси про це й гадки не було. Вона заплатила умовлену ціну... зайвого слова знов вийшла на вітер і дощ. Підчас довгої дороги... А хто уважав на Марту, на її стан, на її ненароджену... І д-брий Йозеф робив, що міг, але йому просто не сила... як слід. Вони працювали совісно, зрікалися навіть потріб-... А он та жінка... Марта згадала про Труді... «Мабуть і справді... мусимо платити на розкішне життя багатіїв. Що мені кепсько,...

Марті вперше увірвався терпець. «Що мені твоє небо? Де воно? Моїй... тут бути добре, на землі», захлипала вона.

Йозеф відхнув, злякано звів очі на божу матір. «Пробач їй свята... ти ж сама добре знаєш лиху вдачу вагітної жінки».

Марті він обняв Марту ніжними руками, почав цілувати її, шепочучи... про надії майбутнього, поки вона не осміхнулася знову. Вона взяла маленьку собачку на коліна і... «Ти для мене краща за... дам і за ту матір божу».

* * *

Сестру... курс, а в країні провадити далі фашиський терор.

Швець мовчав, похиливши голову.

«Революція», кепкувала стара в своїй журбі,— «для кого зробили ви вашу революцію? Кайзера вигнали, а на його місце насадили фабрикантів. І гадаєте тепер, осли, що не знати якого дива досягли. А де люде, що піклувалися б про матерей та дітей? Покажи їх мені, хай я піду за них у вогонь і воду!»

«Лишайся біля Марти», вимовив швець... «Це жіноча робота. А політика—чоловіче діло».

«Того ж то вона така кепська й виходить. Ви робите дурниці, а ми повинні терпіти. Наші сини вмирають на війні,— не знати за що. Наші дочки здихають при родах».

Зойк, що не нагадував нічого людського, перетнув хату. Фрау Грам-мель побігла назад до спальні.

Після тридцяти шести годин страждань з'явилася на світ дитина. Хлопчик, маленький і кволий. Йозеф дивився на нього повний гордоцею: «Наш син. Спадкоємець нашої крамниці. Поки виросте—кепські часи минуть. Може ми його й до гімназії пішлемо. Хто зна... може ще кінець-кінцем і студентом буде»...

Щось мале, червоне й зморщене, жалісно верещало. Марта осміхнулася, взяла дитину на руки. «Що не кажи, а йому буде краще жити, ніж нам», заявила вона.

НАСТУПНИХ ФРАНКО-РАДЯНСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ

Уредотамники Франції

Голова французької делегації—

Ділові кола Франції змушені були констатувати, що СРСР в цій справі не поступиться вирішувати цю справу окремо, не звязавши її з загальними проблемами ділових звязків між двома країнами—себ-то на підставі допомоги нам кредитами, як товарними так і фінансовими. Щоб дало нам змогу на підставі економічного зросту наших Республік сплачувати ті зобов'язання, що ми їх підписали-б. Тільки на таких принципах.

Радянські Республіки укладатимуть свої ділові звязки з Францією. Крім того Радянські Республіки будуть настоювати на визнанні наших контр-претензій. Ми домагатимемось визнання тих мільярдних збитків, що їх нанесено СРСР під час інтервенції, що в них дотепершні французькі уряди відіграли не малу роль.

Загальна обстановка для переговорів, здавалась-би сприятлива, але як будуть розвиватися вони, сказати зараз важко. У всякому разі СРСР що завжди прагне мирного співробітництва з усіма народами й на цей раз до переговорів ставиться з усією поважністю. Уже склад делегації, для переговорів з французькими представниками, куди ввійшли відповідальніші представники нашої дипломатії, та будівники нашого господарства, фінансів—свідчить про це.

Філіп Бертельо. Ген. секр. франц. міністерства закордонних справ; референт уряду в справах франко-радянських зносин.

Бабуня кивнула. «І він повинен розумнішим стати, ніж старі!» Отрутий погляд потрапив у шевця, що стояв у дверях та тер заспані очі.

* * *

Здавалося, маленькому Йозефові цей світ не дуже впадовався; він увесь час силкувався втекти з нього. Всі хвороби малих діток були його прироченою долею. Марта респічливо боролася за його життя, виснажувалася, худла, хутко старіла. Йозеф був як і перше ніжний, терплячий. Тяжкі турботи гнітили його; він почав зазнавати смертельного жаху перед ранком. Увечорі його маленька каса майже завжди була порожня.

Фройляйн Нойман лементувала за кайзером чим раз голосніше. У неї стало аж надто мало роботи. Люде, на кого вона працювала, не мали тепер грошей, щоб замовляти собі одержу. І вона унадилася до крамниці проповідувати своє обурення.

Всьому вина—робітники; вони ж вимагають такої високої плати. А звідти й така на все дорожняча».

«Та коли все таке дороге, то робітникам теж треба більшу плату мати, щоб якось жити», втручалася Марта.

Стара дівка кинула на неї докрийливий погляд і урочисто заявила: «Оце ж він і є—ціркуч вітолюс! Вона колись почувала слово *circulus vitiosus* на зборах дойчнаціонале і з того часу завжди вживала його, щоб знищити супротивника. Марта не знала, що воно таке «ціркуч вітолюс», а проте ця магічна формула якось на її розум не впливала. Фройляйн Нойман наносила з собою газети й брошури, але її агітробота в родині Губерів лишалася без наслідків. Для Йозефа слово «дойчнаціонале» з якихсь невідомих причин завжди рівнозначило «протестантові», і він стерігся брати в руки еретичну літературу. А Марта, увесь час шукаючи порятунку зі злиднів, хоч і читала їх, але не знаходила в них нічого, що б їй могло стати в пригоді.

Срі, вб'ї, турботні тяглися дні. Маленькому Йозефові був уже рік. Марта й Йозеф все ще любили одне одного, але й це останнє щастя було їм отруєно. Марта побоювалася другої дитини; вони ж і одну не могли як слід прогудувати. А Йозеф, слухняний син своєї церкви, не хотів і слухати про застережливі засоби, вважаючи їх за гріх.

«Хай же твоя церква й дітей годує», гримала сердито Марта.

Йозеф сумно поглядав на неї, не знаходячи ніякої

т. карахай. Надзвичайний посол СРСР у Хіні.

нале, дойчфелькіше, соціалдемократи, фолькспартай... центр... ми нас урятувати».

«Так чому ж вони цього не роблять?» стогнав Йозеф, з перестежачи при тім очима за покупцями, що розглядали його крам. Він заперечив би: «Бог нам допоможе. Але тепер бог і долар були для цілком ріжні речі: він мав тепер грішне почуття, що боже всезнає спиняється перед курсом долара.

Марта теж часто прислухалася до розмов покупців. Вона не визнавала ні тим, ні іншим; ні одна з цих партій, здавалося, не захищала прав трудящих мас: навіть і соціалдемократи. Їй якось неясно здавалося, що населення само дозволяло вести себе на голодну смерть. Невже всі люде побожеволіли? Подеколи траплялися невеличкі бунти проти дрібних неч. Тоді щось у ній співало: «Вони прокидаються! Обороняються!»

наслідки завжди були однакові: поліційні кийки на виснажені тіла голодних, а іноді й Труда умовила Марту взяти участь в одній демонстрації. Молода жінка не переконувалася, як і що, а престо пішла за червоним прапором: може ж мовляв, хоч з цього вийде раз усе інше виявило свою нездатність. Вона бачила море люду, але тільки сніжні, невблаганно рішучі обличчя, позначені печаткою тяжкого бідування. «Пролетівськи вродило», сказала фройляйн Нойман,—і ж батько був у свій час судовим писарем. Марта неясно відчувала: «Це наші: до них ми належи мо, іх ми мусимо й триматися!»

Похід ішов через ціле місто. Марті крутилася голова. Малий Йозеф хорів і не давав їй заснути цілу ніч, а понад те й на обід їй припало лише чотири картоплі. Їй почорніло перед очима, вона похитнулася. Якийсь велетень-металіст підхопив її, як дитину з юрби і сказав, ставлячи її знову на землю: «Здається, у тебе теж поривав шлунок, товаришко. Ну, потерпімо, буде краще».

Вона понесла ці слова додому як обіцянку, як дорогоцінний скарб. «Так, буде краще. Ці люде, що з ними сьогодні я йшла за червоним прапором, потурбуються про це». Йозеф дивувався її веселому обличчю.

До подій на Східно-Хінській залізниці.

В останніх числах січня наша країна, і в значній мірі й увесь світ, з великим напруженням стежили за тим конфліктом, що стався між Радянським Урядом й манчжурським генералом Чжан-Цзо-Ліном.

Знаказу цього Чжан-Цзо-Ліна, що господарює в Манчжурії, один з його генералів, удерся на територію залізниці, заарештував управителя С.-Х.

Будинок правління С.-Х. залізниць.

на зобрах доичнаціонале і з того часу завжди вживала його, щоб знищити супротивника. Марта не знала, що воно таке «ціркус вітолюс», а проте ця магічна формула якось на її розум не впливала. Фройлйін Нойман наносила з собою газети й брошюри, але її агітробота в родині Губерів лишалася без наслідків. Для Йозефа слово «дойчнаціонале» з якихсь невідомих причин завжди рівнозначило «протестантові», і він стерігся брати в руки еретичну літературу. А Марта, весь час шукаючи порятунку зі злиднів, хоч і читала х, але не знаходила в них нічого, що б їй могло стати в пригоді.

Сірі, вбогі, турботні тяглися дні. Маленькому Йозефові був уже рік. Марта й Йозеф все ще любили одне одного, але й це останнє щастя було їм отруєно. Марта побоювалася другої дитини; вони ж і одну не могли як слід прогодувати. А Йозеф, слухняний син своєї церкви, не хотів і слухати про застережливі засоби, вважаючи їх за гріх.

«Хай же твоя церква й дітей годує», гримала сердито Марта.

Йозеф сумно поглядав на неї, не знаходячи ніякої відповіді.

І тут раптом з за чорних хмар засяяло сонце: люде почали купувати. Купували як божевільні. Сон Марти справдився. Маленький дзвіночок не вгавав, двері за покупцями не зачинялися. Йозеф метушився в крамниці і обличчя йому сяяло. Марта з полегшенням зітхала. Нарешті, нарешті! Світле щастя панувало в крамниці. Вечорі тремтячими від радощей руками підраховував Йозеф денну виручку: мілioni, міліарди. Тепер він ніколи не дозволяв жадного прикрого слова про революцію і знайшов навіть мужність гостро поставитись до фройлйін Нойман. На його здивування стара швачка не образилася на нього. Вона виглядала збентежено й передякано, сіра на обличчю, з запаленими щокми. Нові паперові гроші памочили їй голову. Одного разу вона аж заплакала: «Я не можу! Рахуйте самі, пане Губер. Правда ж ви не одурите мене? Бідну, самітну жінку. Я ж і без того згину з голоду! Ах, наш кайзер, коли б він це знав тільки!»

Охоплений співчуттям, Йозеф подарував старій швачці пакуночок голок ціною в десять міліардів; при цім він дивився на себе як на якогось князя-доброчинця. Подарунок у десять міліардів! Бог муситиме справді високо поцінувати його Йозефові.

Але охота до подарунків зникла в нього дуже швидко. Він часто ставав навколiшки в крамниці і тремтів: «Коли б тільки не приходили покупці! Коли б вони в мене тільки краму не брали! Свята матір божа, рятуй мою душу від покупців!»

Але молитва його лишалася даремною. Запас краму невпинно танув. Найохочіше Йозеф поховав би все. Йому здавалося, що кожний покупець грабує його. І як покупці приходили, то він обслуговував їх мляво, повільно і не вгавав балагати, щоб навести їх на інші думки: чи не забудуть вони, часом, чого вони хотіли купити. Але й покупці теж були завжди очіди до балачки. Вони герготали як гуси, намагаючися згуком своїх власних слів перебороти жах, що в них верещав. Ледве чи казав хто заходячи «Добрідень»; тепер замість привітання тільки й чути було: «А чи не знаєте ви, як стоить долар?» Йозеф цього здебільшого не знав, а коли вже довідувався, то аж мороз дер у нього поза шкірjю. Кожний з одвідувачів мав інший погляд на біжучий момент, кожний підкидав відповідальність чужій партії. Йозефа аж вадило од цих балачок: «Тільки доичнаціо-

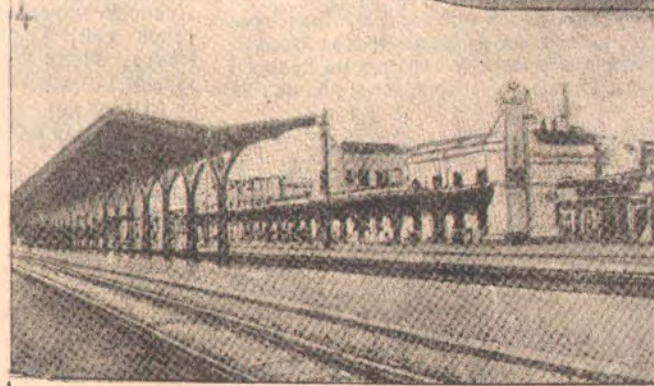
т. карахан. Надзвичайний посол СРСР у Хіні.

В останніх числах січня наша країна, і в значній мірі й увесь світ, з великим напруженням стежили за тим конфліктом, що стався між Радянським Урядом й манчжурським генералом Чжан-Цзо-Ліном.

Знаказу цього Чжан-Цзо-Ліна, що господарює в Манчжурії, один з його генералів, удерся на територію залізниці, заарештував управителя С.-Х.

Будинок правління С.-Х. залізниць.

Харбінський вокзал.

залізниці тов. Іванова та інших робітників залізниці, громад СРСР, розігнав профспілкові чучи угоду, підписану С.-Х. з (що коштувала нар кол. Росії 1 1/2 міліарда к

Усякий буржуазний уряд би тут цілу бучу про об прапора, гідности і т. и. і т.

Ми ж підійшли до справи суто по діловому. хвилю — дипломатичними дами конфлікт розв'язано. Ч Цзо-Ліна та його агентів полено на їхнє місце.

Труда якось принесла їй вирізку з газети. Марта прочитала так у Росії піклуються про жінок, що мають стати матерями, і про д Велика радість сповнила їй серце. Вона сіпнула до крамниці. Фройл Нойман що-йно розповіла Йозефові, як одна пані сплатила їй свій р нок тільки через тиждень, і як вона, Нойман, втратила на цьому к міліардів. „Міліардів, пане Губер! За нашого кайзера ніхто не звж дурити вбогу людину на міліарди“. Марта перебила її скарги: „Йозеф, воно таке—більшовики?“

Фройлйін Нойман з жахом відповіла за нього: «Це ж комуністи, біжники, вбивці!»

Марта спалахнула: „Коли грабіжники й убивці піклуються за діте, вони мені ліпші, ніж ваші чесні люде».

Йозеф зітхнув. Він не покладався на людей. Вірив тільки в бога і Малпочку, що вже п'ять тижнів була вагітна. Її цуценятка мали б і наповнити крамом порожню крамничку. Д-сять раз на день обмацував маленьку собачку, силкуючися довідатися, скільки цуценят вона приви і ніжні руді оченята Молпочки, здавалося, обіцяли зробити все для можливе.

Каса була порожня, крамничка так само. Троє людей залежало маленької жовтої собачки. І рішучий день настав. Йозеф молився по божю матір'ю, щоб Малпочка мала легкі роди, Марта ж поклала звір в старанно набиту соломною скриньку. Здавалося, що щось почуває на

Йозеф, тиснувшись ручками й ніжками до неї з маленькою собачкою.

Марту привела двох мертвих цуценят. Здавалося, вона невмірно сормилася і хотіла пожертвувати цуценят, щоб знищити всякий слід свого злочину. Іншим вона в роспуці залізла під ліжко. Йозеф побіг по ветеринара. Здохне він загоном!

Наступний білий ветеринар запокоїв його. Але цього, тільки цуценят вона більше не хотіла. Йозеф поглянув на нього, не вимовивши й слова, одвернулася, щоб сховати сльози.

Марту вони мовчки сиділи одне біля одного. Вона принесла маленьку собачку на колінах. Марту не повинна думати, що на неї сердяться. Це ж її провина.

Мертвизна Йозефа занепокоїла Марту. Він був блідий і губи йому смикало.

Йозеф, тихо проказала Марта. «Не сумуй. Буде ще життя».

Він повернувся до неї, ніби не розуміючи, що вона сказала. Тоді вона зажурено змовкла. А Йозеф тихо зауважив: «Твій батько мав рацію».

Марту зирнула на нього, не зрозумівши.

«Про що?»

«Про те, що такі нема бога. Коли б він був, він би врятував нас. Ми ніколи не робили нічого злого».

«А тепер нам—тільки мерти з нами». Він заплакав: «Нема бога!»

Марту встала, піднявся, пішов до крамниці, повернувшись до матері божої в руках. Поклав її в кошик і підпалив. Вона довго чорніла в кошику.

Йозеф нерухомо дивився на жар, примовляючи: «Ні, ні, нема бога! Ми ж ніколи не робили нічого злого».

Марту він знову тяжко сів у своє крісло.

Марту підійшла до нього, почала гладити йому голову, ніби хотіла його втішити. Він розпачливо поглянув на неї і почав приглушено, ніби слова давили йому в груди: «Молись і працюй, цього мене вчили батьки. Ти ж знаєш, як я працював! Ти ж знаєш, що мені радості не було мені в житті, коли не приходила ти. Праця, турботи, злидні. Ніколи не був я своїх покупців, не вимагав за крам, нічого не було. Я шанував кайзера, коли у нас був кайзер, а коли настав президент—я шанував президента. Що ж мене так тяжко покарано, Марто? Чи повинув я своїх обов'язків? А тепер ми з вами втіємося в зебраками. І ти, і я, і дитинка».

Марту йому тремтіли, бліді щоки почервоніли.

Марту він промовив: «Знаєш, у нас є десь воєнний верстак. Але де вони? Хто вони? Кому вони потрібні? Шахраям, ошуканцям. Ти ж знаєш, що вони роблять?»

Марту він промовив: «Знаєш, у нас є десь воєнний верстак. Але де вони? Хто вони? Кому вони потрібні? Шахраям, ошуканцям. Ти ж знаєш, що вони роблять?»

Марту він промовив: «Знаєш, у нас є десь воєнний верстак. Але де вони? Хто вони? Кому вони потрібні? Шахраям, ошуканцям. Ти ж знаєш, що вони роблять?»

Марту він промовив: «Знаєш, у нас є десь воєнний верстак. Але де вони? Хто вони? Кому вони потрібні? Шахраям, ошуканцям. Ти ж знаєш, що вони роблять?»

Марту він промовив: «Знаєш, у нас є десь воєнний верстак. Але де вони? Хто вони? Кому вони потрібні? Шахраям, ошуканцям. Ти ж знаєш, що вони роблять?»

Марту він промовив: «Знаєш, у нас є десь воєнний верстак. Але де вони? Хто вони? Кому вони потрібні? Шахраям, ошуканцям. Ти ж знаєш, що вони роблять?»

Т. Іванов.

Керівник Східно-Хінської залізниці, що з честю охороняв порядок на залізниці. Правитель Манчжурії Чжан-Цзо-Лін намагався встановити свої порядки на залізниці і заарештував був Т. Іванова. Звільнено його було лише енергійними заходами т. Т. Каракана та Гранта і ультиматумом т. Чічеріна.

* * *

Два місяці ще боролася маленька крамничка зі смертю. Йозеф аж ноги стер, даремно гасаючи за грошима. Хто б охоче йому допоміг—не мав нічого, хто ж мав що—той і не думав рятувати його від руїни. Йозефові ставало чим раз скрутніше. Звикши в усякій біді покладатися на бога, він був тепер як сирота, без поради, без захисту. Коли б не Марта, він не витерпів би й одного дня цього злиденного життя. Але її кохання та незламна мужність підтримували його.

Швець не міг їм нічим допомогти; адже й йому самому було аж надто сутужно.

«Коли б ти хоч за соціалдемократів голосував!» кидав він іноді зятеві тоном гнів ого пророка.

«Коли б злочинці не ски ули нашого кайзера», проповідувала фройляйн Нойман.

А прикащик з аптеки, що сам крім гакенкройца*) не мав ніякого іншого земного добра, вчив Йозефа, ніби всьому дихові причина—жиди.

Тестеві Йозеф не вірив тому, що за соціалдемократів голосувало й без нього аж надто багато народу, і від його голосу на ділі не залежало ніщо. Фройляйн Нойман була йому як дурна гуска, бо ж був він злиднем і за кайзера. Словам же прикащика не йняв він віри тому, що колоніальний крамар на розі був християнин.

І от, коли такі різноманітні погляди зм'ягалися за душу спанталеного Йозефа Губера, коли й Марта теж іще не зовсім ясно все розуміла, олин з членів родини вже вступив на новий шлях: фрау Граммель.

Марта свого часу дала матері вирізку з газети про Росію. Стара жінка два дні носила її з собою, знову й знову прочитуючи. На третій день наділа вона свого старого скривленого дощами солончого капелюха і подалася до бюро комуністичної партії. З вирізкою в руках підійшла вона до столу партійного секретаря і без жадно о вступу запитала:

«Чи Ви чесна людина?»

Той засміявся. «Так, а для чого вам це?»

«Тоді скажіть мені, будь ласка, чи це—правда?»

Вона поклатла йому газетну вирізку на стіл.

Він прочитав.

«Так, це правда».

Фрау Граммель задоволено кивнула. «Гаразд, тоді я хочу вступити до комуністичної партії».

Секретар остовпів.

«Вибачте... але... чи знаєте Ви також?»

«Мені досить знати, що комуністи в Росії дбають за матір і дитину; до всього іншого мені байду».

Вони побалакали ще де-який час, а через місяць фрау Граммель стала членом партії.

Щевцеві ледве не пірвалося серце, коли маленька стара фрау підсунула йому під ніс членську книжку. Зять—центр, власна дружина—комуністка! Світ і

...на бога!
...через силу підвівся, пішов до крамниці, повер-
...матері в одну руку, бою в руках. Поклав її в
...стрічки і підпалив. Вона довго чорніла в
...смерділа. Йозеф нерухомо дивився на жар
...примовляючи: „Ні, ні, нема бога! Ми ж
...не робили нічого злого“.

...він знову тяжко сів у своє крісло.
Марта підійшла до нього, почала гладити йому
...вважаючи його втішити. Він розпачливо по-
...на неї і почав приглушено, ніби слова давили
...„Молись і праю, цього мене вчили
...ти я молився, як я працював! Ти ж знаєш
...Жадної радості не було мені в життю,
...не прийшла ти. Праця, турботи, злидні. Ні-
...не дурив я своїх покупців, не вимагав за крам-
...не слід було. Я ша-чував кайзера, коли у нас
...і коли настав президент – я шанував пре-
...за що ж мене так тяжко покарано, Марто?
...виконував я своїх обов'язків? А тепер ми
...іти жебраками. І ти, і я, і дитинка“.

...Йому тремтіли, бліді щоки почервоніли.
...говорив він дали: „Знаєш, у нас є десь во-
...статні вороги. Але де вони? Хто вони? Кому
...жесті Шахраям, ошуканцям. Ти ж знаєш
...власного крамаря на розі. Нині в нього вже
...завжди. Він завжди брав з покупців зайве, дурив
...шахраям щастя. Чесним людям хоч зди-
...Але хто ж це, хто це штовхає нас у злидні?
...ми цілком безпорадні, цілком пропащі“.

...Вона твердо відповіла Марта, „ми не безпорадні.
...на росли, що спекалися багатих дарма-дів.
...працює, – не здихає з голоду. Чому ж і в
...нашній так стати?“.

...Він невизначно похитав головою. „Росіяне? Це
...“.

...Робітник – скрізь робітник; одному пощас-
...щастить і другому“.

...Але ж ми не робітники, Марто“.

...Вона глузливо скривила гота.

...А хто ж ми тоді? Панство? Оце ж вона й є,
...царя, Йозеф. Ми сіли проміж двох стільців.
...триматися пролетаріяту, іти разом з ним. А
...були тільки кол-дью, що падала йому під
...і він тоді тягти вола на гору?“

...Вона здивовано глядів на неї. „Звідки ти все це
...“.

...Вона всю свою журбу Марта не могла втрича-
...посмішки перед його отетереним обличчям.

...ж не осліпа, я читаю, читаю і своє й чуже.“

...Вона її розумна, розумніша за мене. Але“.

...Вона її принижено, майже ображено, „ми ж не
...середній стан“.

...Вона більше середнього стану“.

...Вона, Марто, цих розмов ти вчишся від Труди“.

...Марта нетерпляче ворухнулась і Йозеф поква-
...длати

...Вона Труду не хотів би сказати ані слова кепського. Коли мале
...намає, ніяк не допоміг стільки, як вона“.

...Вона не тільки пролетарка, а ще й комуністка“.

...Вона були вже аж надто багато для першого разу. Бідолашний Йозеф
...почувши потилицю, почовгав ногами по підлозі, а потім сквап-
...голосом „Лягаймо спати“, і загасив світло.

...був т. Іван Іва. Звільнено його було
...лише енергійними заходами т. Кара-
...хана та Гранта і ультиматумом
...т. Чічеріна.

Тов. Грант. Генеральний консул
СРСР у Харбині.

Манчжурський диктатор
Чжан-Цзо-Лін.

Йозеф завжди пишався своєю каліграфією – ховався незбитий доказ, що
крамар Йозеф Губер був порядна, чесна людина і ніколи не ухилявся
від податків. Не можна знати, що зробив би добрий пастор, і чи не став
би він чесному Губерові в пригоді, коли б... так, коли б... Марта не загор-

*) знак німецьких фашистів. Пр. пер,

...родини вже вступив на новий шлях: фрау Граммель.
Марта свого часу дала матері вирізку з газети
про Росію. Стара жінка два дні носила її з собою,
знову й знову прочитуючи. На третій день наділа
вона свого старого скривленого дощами солом'яного
капелюха і подалася до бюро комуністичної партії.
З вирізкою в руках підійшла вона до столу партійного
секретаря і без жадно о вступу запитала:

„Чи Ви чесна людина?“
Той засміявся. „Так, а для чого вам це““

„Тоді скажіть мені, будь ласка, чи це – правда?“
Вона поклати йому газетну вирізку на стіл.

Він прочитав.

„Так, це правда“.

Фрау Граммель задоволено кивнула. „Гаразд,
тоді я хочу вступити до комуністичної партії“.

Секретар остовпів.

„Вибачте... але... чи знаєте Ви також?..“

„Мені досить знати, що комуністи в Росії дбають
за матір і дитину; до всього іншого мен бай-
дуже““.

Вони побалакали ще де-який час, а через місяць
фрау Граммель стала членом партії.

Щевцеві ледве не пірвалося серце, коли маленька
стара фрау підсунула йому під ніс членську книжку.
Зять – центр, власна дружина – комуністка! Світ і
справді чор'зна як зроблено.

Нас завело б аж надто далеко – розповідати про
внутрішню боротьбу в цьому подружжі; в кожному
разі боронитися доводилося не фрау Граммель.

* * *

Всіх нас учили в школі, що тиждень складається
з семи днів. Але вчитель ніколи не пояснив нам,
що воно таке ці сім днів, якими довгими і одночасно
короткими можуть вони бути в життєвій скруті.

Через сім днів треба було заплатити о енду за
крамничку і задовольнити одного з найбільших кге-
дитів рив Йозеф Губер стогнав: „Ще тільки тиждень!“
Марта ж підбадьорувала його: „Ми ж маємо ще цілий
тиждень““.

Втративши віру в бога, Йозеф Губер все ж чо-
мусь поклав якесь невіразні надії ще на пастра:
чи не допоможе, часом, цей йому. Треба тільки
заплатити орнду і тому кредиторів, а далі вони
можуть якось уже й утриматься

Марта знайшла собі роботу денної наймки.
Йозеф заплакав, почувши од неї про це. „Я ж так
хотів дати тобі безтурботне й приємне життя“.
У першу полетіли пл шеві меблі, олеографії,
образ вільної Марти і працюючої дівчини в кухні.
У прі ву ж полетіла й віра в н уку дитинства: тільки
пильно працюю та складай копійки, і ти матимеш
успіх у життю.

У понеділок, у перший день цього згубного
тижня, Йозеф пішов до пастора. Він узяв із собою
книжки свої крамниці, де в чистеньких літерах –

Змагання підлатати буржуазну ідеологію.

Люшере, директор новозаснованого міжнародного інституту інтелектуального співробітництва в Парижу.

бить Малпочку. Завжди слухняне й спокійне коли вона біля нього“.

Йозеф вдячно поглянув на свою дружину.

„Так, так. Твоя мати має менше мороки з дитиною, коли собачка при ній. Крім того Малпочка вже стара. Хто купить стару безплідну собаку“.

Марта осміхнулася. „Вона ж таки часто допомагала тобі, бідолашна“. Вона схилилася до маленького звірятка. „Ні, моя Малпочко, ти лишаєшся в нас“.

* * *

Вівторок. Йозеф бігав скрізь і всюди, стукав у безліч дверей, зневажував себе, просив, благав. Даремно. Виснажений цілком безпорадний, вернувся він у-вечері додому. Марта зустріла його веселими очима. Вона дістала сьогодні аванс під свій заробіток, зварила гарячу вечерю, першу за довгий час. Йозеф, що завжди надт піклувався про душу, не міг заперечити, що пахуча капустяна супа не тільки добре вплинула на його втомлене тіло, а й зміцнила його дух. Марта пестила його, втішаючи: „Коли дійде й до найгіршого, то ми ж зможемо жити й з мого заробітку. Мати обіцяла взяти мале до себе, а Труда зробить усе можливе, щоб знайти тобі праць“.

„Вона гарна дівчина“, сказав Йозеф

нула чистенько ті книжки в „Роте Фане“, принесене їй напередодні фрау Граммель, що стала вже палкою пропагандисткою.

Його преподобіе побачило тільки „червону ганчірку“, а не скруту людини, що невпевнено, заікуючись, скаржилася йому на долю. мнучи капелюха в руках. І воно сказало наче грудками льоду: „Мені аж надто шкода Вас, пане Губер, але я справді нічим не можу Вам допомогти“.

Йозеф повернувся до дому як політий водою пудель. У вечорі заходилися вони переглядати хатне причандалля: що можна б іще продати. Але біда: кімната й кухня були вже порожні, святочне вбрання Марти вже давно гуляло на тілі іншої жінки. Прикра думка мучила обох, але ніхто не хотів висловити її. Марта зрадила її, злегка тремтячим голосом сказавши: „Мале так лю-

Прийшла фрау Граммель. Ще в дверях вона запитала: „Ну“?

„Нічого“, відповів Йозеф.

Старенька фрау сіла.

„Та буде краще. Коли пролетаріат досягне влади“. Її заголовна думка цілковито.

Марта, хоч і в безнадійнім смутку, мусила розсміятися: „Мале, ти напевне не трапиться до пон-ділка“.

Фрау Граммель не піддалася.

„Ні, мої дітки. Але малий Йозеф переживе це. Він уже злиди знатите. А в цім же й річ“.

„Дай Боже!“ за старою звичкою, але з глибоким переконанням Йозеф.

Фрау Граммель почала вмовляти Марту піти завтра ввечері на одну руська товаришка оповідатиме про соціальні установи в Росії. обіцяла прийти.

Фрау Граммель гордо показала їй червону радянську зірку, почула на плесковаті груди.

„Ах, як би ото батько обурився, коли б тільки її побачив“, сказала вона сміючись. „Боже, білий йолоп старий уже; йому бракує революцій бадьорости. Але я його все ж ще приведу до партії, побачите“.

Йозеф поглянув на тещу і перед його очима пропливла картина старого Граммель тремтячими руками слухняно й зажурено чепляє собі лацкан радянську зірку.

Коли вони лягали спати, Йозеф зиркнув на календар.

„Завтра середа“, сказав він. Чиста середа“. І згадався йому кодні свята, церковні церемонії, глухі дзвони в страсну п'ятницю.

„Христос ніс хреста тільки один день“, сказав він сумно. „Ми несемо його весь час. І коли ми досягаємо Голгофи, нас там убили. Але хто саме розпинає вбогий люд, Марто? Хто?“

* * *

Середа. Йозефові чеgevики були драні. П'яти проти дірок боліла довгої й даремної біганини Біля четвертої години він стратив уже м'ясо. Але додому не пішов. Марта почула б про невдачу надто рано. Стома і зажврений, сів він опочити в невеличкім сквері. Лавочка стояла двома роскішними магноліями, що як раз пишно розцвіли. Йозеф знімав очі. Незвичні думки огорнули його. «Є ж такі чудові речі на Росквітлі дерева, чудові будинки, багаті крамниці з найкращим крамом. Але тільки для інших». Проти сквера стояла величезна крамниця дитячих іграшок. Йозеф заздрими очима дивився на вовняних велмедиків, у далки, на коників. „Яка радість усе це для дитини. А в мого малого Йозефа ані однісінккої іграшки, хоч він і має право на це, він же дитина“.

Двоє обдіраних хлопчаків спинилися біля вікна, щільно притиснувшись до шибки, та в'ївшись запаленими очима в іграшки. І тут Йозеф Губер ступив далі, як і Марта, що зробила це далеко раніше; „Ви маєте право на іграшки й радість, бідолашні хлопці. Всі діти мають право“.

Його, всі“.
блискавка о
Його думка: т

Люшере, директор новозаснованого міжнародного інституту інтелектуального співробітництва в Парижу.

ка мутила собі, але ніхто не хотів висловити її. Марта зрадила її, злегка тремтячим голосом сказавши: „Мале так лю-

„Христос ніс хреста тільки один день“, сказав він сумно. „І несемо його весь час. І коли ми досягнемо Голгофи, нас там уби- Але хто саме роспинає вбогий люд, Марто? Хто?“

бить Малпочку. Завжди слухняне й спокійне коли вона біля нього“.

Йозеф вдячно поглянув на свою дружину.

„Так, так. Твоя мати має менше мороки з дитиною, коли собачка при ній. Крім того Малпочка вже стара. Хто купить стару безплідну собаку“.

Марта осміхнулася. „Вона ж таки часто допомагала тобі, бідолашна“. Вона схилилася до маленького звірятка. „Ні, моя Малпочко, ти лишаєшся в нас“.

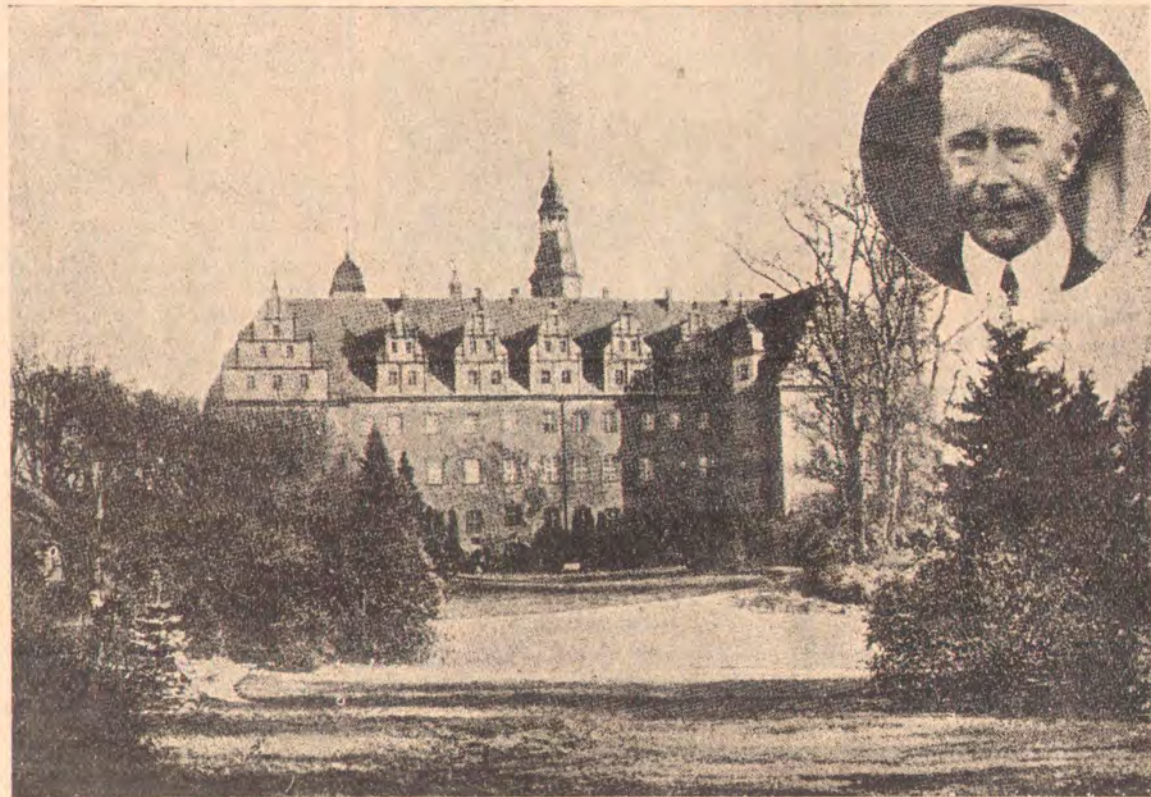
* * *

Вівторок. Йозеф бігав скрізь і всюди, стукав у безліч дверей, зневажував себе, просив, благав. Даремно. Виснажений, цілком безпорадний, вернувся він у-вечорі додому. Марта зустріла його веселими очима. Вона дістала сьогодні аванс під свій заробіток, зварила гарячу вечерю, першу за довгий час. Йозеф, що завжди надт піклувався про душу, не міг запечалити, що пахуча капуста супа не тільки добре вплинула на його втомлене тіло, а й зміцнила його дух. Марта пестила його, втішаючи: „Коли дійде й до найгіршого, то ми ж зможемо жити й з мого заробітку. Мати обіцяла взяти мале до себе, а Труда зробить усе можливе, щоб знайти тобі працю“.

„Вона гарна дівчина“, сказав Йозеф переконано. „Є ще гарні люде на світі, та на жаль усі вони бідні“.

Він замовк, швидко ковтаючи їжу, і Марта читала його думки: „Моя мила крамничка. Я так охоче продавав добрий крам. Так пишався славоючесного купця“. У голос же він вклав свої міркування далі: „Я зустрів сьогодні фройляйн Нойман. Вона сказала мені, що нитки, куплені нею у Лянвіга, все рвуться. А голки ламнуться. Непуцячий товар. Він раптом розсердився. „Це злочинство— продавати чорзна який товар бідним людям, що мусять оглядатися на кожний пфеніг. Це гріх. Такі крамарі— злодії“. І з невимовною образою додав: „Але вони мають успіх—багатіють“.

До боротьби за майно німецьких династій

Замок Ельс у Шлеську, ввічливо переданий міністром-президентом Пруссії, соціалдемократом Брауном, безробітному екс-кронпринцеві Вільгельмові Гогенцоллернові.

* * *

Середа. Йозефові чегевики були драні. П'яти проти дірок боліла довгою й даремною біганиною Біля четвертої години він стратив уже Але додому не пішов. Марта почула б про невдачу налто рано. Стома і зажврений, сів він одпочити в невеличкім сквері. Лавочка стояла двома роскішними магноліями, що як раз пишно розцвіли. Йозеф завніх очі. Незвичні думки огорнули його. «Є ж такі чудові речі на Росквітлі дерева, чудові будинки, багаті крамниці з найкращим крам. Але тільки для інших». Проти сквера стояла величезна крамниця для іграшок. Йозеф заздрими очима дивився на вовняних ведмедиків, на далки, на коників. „Яка радість усе це для дитини. А в мого малого Йозефа ні однісінької іграшки, хоч він і має право на це, він же дитина“.

Двоє обідраних хлопчаків спинилися біля вікна, щільно притиснувшись до шибки, та в'ївшись запаленими очима в іграшки. І тут Йозеф Губер ступив далі, як і Марта, що зробила це далеко раніше; „Ви маєте право на іграшки й радість, бідолашні хлопці. Всі діти мають право на це“.

Його, всі“. І блискавка о його думка: „Тобі б за це боротися за право дітей також за всіх тих, хто цює“.

Йозеф Губер іше довго сидів на лавочці. Пер раз за кілька років він міркував про самі пишні власні злиční, про всіх, хто вав і терпів. В ший раз за життя почував себе частиною ремою складом частинною одної ликої маси. І він повернувся додому, Марта пішла на зб. Йозеф зважив собі піти туди.

Велика з була повна виш. В передніх дв. Йозеф, по ба яскраву чер шапочку мал кого Йозефа, ш дів на руках у ти. Але до ни можна було до питися. Промов руська товарна худа молода жи

Віконт Като—Прем'єр-міністр Японії, вмер 28 січня ц. р.

Вакацукі—Новий прем'єр-міністр Японії.

28 січня помер японський прем'єр Като.

Віконт Като, голова японської ради міністрів і один з провідників партії Кенсекай. У 1887 році Като перейшов на службу до міністерства закордонних справ. 1894 року його було призначено за посла до Лондону, де він і пробув до 1899 року. Від 1900 до 1901 року Като займав посаду міністра закордонних справ. Като знову на посаді міністра закордонних справ у 1905 році в кабінеті Сайонджі і залишається на цій посаді недовгий час, будучи супротивником проекту переходу залізниць до державного господарства. Після одставки кабінету Кіджуїа в 1926 році Като складає уряд і на чолі його стоїть до смерті.

На конференції партії Кенсекай ухвалено призначити за лідера партії Вакацукі (міністер внутрішніх справ уряду Като) замість померлого Като. Йому же доручено сформувати японський кабінет.

Новий японський кабінет затверджено в старому складі. Прем'єр міністер Вакацукі залишає за собою портфель міністра внутрішніх справ.

„Панове-товариші не повинні вважати мене за розумнішого, ніж я справді є. Все, що я знаю, я знаю від моєї любої дружини і моєї теці. Тому в вашій роботі ви повинні особливо уважати на жіноцтво. Тепер я вже все сказав, пане-товаришу.“

Голова зборів міцно стиснув йому руку. „Я це собі занотую. А ви, як кажете кому з нас „товаришу“, то „пана“ можете спокійно не додавати“

облягла постать Йозефа, його голос задзвенів зразу як мідь:

„Я говорю до діла, панове-товариші. Бо ж і ви, напевне, маєте діти, і в ремесників та дрібних буржуа теж є діти, що недоїдають і позбавлені всього, на що їхня молодість має право. Панове-товариші, майте терпець з нами, з дрібнотою. Ми мало розуміємося на політиці і мусимо забути багато брехні, поки спроможемо пізнати правду. Але одно повинно бути і буде ясним кожній людині, а насамперед кожній жінці: справедливою є тільки та державна влада, що захищає наших бідолашних дітей од голоду й злиднів. За неї треба боротися, для неї всім жертвувати; навіть життям, панове-товариші!“

Голова зборів узяв дзвіночок зі столу, продзвонив, привітно кивнув Йозефові Губерові: „Ваш час вийшов!“

„Панове-товариші“, вигукнув Йозеф. „Хай живе Радянська Росія, хай живе й комуністична партія, що бореться за право дітей.“

Далі він підступив до столу, ввічливо вклонився голові зборів і сказав: „Дякую вам, пане-товаришу, що дозволили мені промовляти! Але я дуже хотів би ще щось сказати, може вже просто вам одному.“

Добре виголена людина осміхнулася і привітно відвіла: „Кажіть, але швидко“.

Він переру і передай до зборів”.

Губері послухався.

Йому випало починати. Він сказав, як знайшов доповідь Губера і опинився на сцені. Тепер він стояв на сцені, як на лаві. Він дододу на безліч років, як холодний піт на його чолі. Він відчув від остраху. Далі він почав говорити власним голосом, і ледве він почув його. Йому здавалося, що він не він, а щось незалежне від нього.

„Я любив слова ораторки“, почав він, „як радісну вість. Досі я не знав про вас. Я крамар, шановні пані й панове, але людина чесна. Ви не зацікавили моїх покупців, чи рвалися нитки, що вони в мене купували, чи зламалися голки. Всі вони скажуть вам: „Ні!“ „Ми були чесні й справедливі — моя любя дружина і я. Я любив бога і шанував уряд. І тепер я перед вами панове...“

„Товариші“, поправив якийсь голос із залі.

„Я стою перед вами, панове-товариші, цілком зруйнований. Коли я хотів сплатити вексель до понеділка, я втрачу і крамницю і все, що в мене було, за двадцять років. Я питаю вас, панове-товариші, чи справедливість? І як мені, так тепер сьогодні сотням, тисячам. Моя жінка каже, що це від того...“

Губері повсталися по зборах, а голова зборів—велика, чисто виголена людина—крикнув вигукнув: „Спокій!“

Губері заспокоїлися.

Губері не спантелившись говорив далі: „Моя теща каже, що ви не тримаєтесь пролетаріята.“

„Розумна жінка“, вигукнув якийсь молодий голос.

„Так, вона розумна жінка. Тепер я це бачу. Бо коли два чоловіки, два товариші, мають спільного ворога, надзвичайно могутнього ворога, вони змиряються спілки проти нього, а ще й шкодять одне одному, а ще й вбивають!“

„Браво! Браво!“

Губер зарожевів од радості.

„Мій дурень, панове-товариші, це—дрібний буржуа, це ремесник, що працює з ворогів, багатів, замість іти разом з пролетаріатом. Товариші, ваші злидні—наші злидні, ваш голод—наш голод, ваш ворог, ваша перемога—наша перемога.“

„Браво! Браво!“

Губері Губері аж коло серця потепліло. Збори завдоволені ним; що він каже—розумне, справедливе. Його бліде обличчя червоніло.

„Він щиро“, він кутко поправив себе, „ця пані-товаришка розповіла нам, як вона живе з чесним і працюючим людям, як піклуються там про дітей. Це тому так, казала вона, що робітники захопили там владу. І тепер буде й у нас так само, панове-товариші,—ледве тільки тримаються владу. Я знаю від моєї тещі, на цей раз уже ніхто не зможе перемогти, бо це вимагає запеклої боротьби, і хочу вам сказати, що ми повинні боротися, всіма силами, а ще хочу вказати шлях усій Україні, куди йти,—вкупі з вами, з пролетаріатом. Бачите, панове-товариші, а бачи дитину...“

„Він каже! Він каже!“ загукали нетерплячі голоси.

Губері була маленька людина раптом випросталася. Дивна поважність

Кенсекай. У 1887 році Като перейшов на службу до міністерства закордонних справ. 1894 року його було призначено за посла до Лондону, де він і пробув до 1899 року. Від 1900 до 1901 року Като займав посаду міністра закордонних справ. Като знову на посаді міністра закордонних справ у 1905 році в кабінеті Сайонджі і залишається на цій посаді недовгий час, будучи супротивником проекту переходу залізниць до державного господарства. Після одставки кабінету Кіджуїа в 1926 році Като складає уряд і на чолі його стоїть до смерті.

На конференції партії Кенсекай ухвалено призначити за лідера партії Вакацукі (міністер внутрішніх справ уряду Като) замість померлого Като. Йому же доручено сформувати японський кабінет.

Новий японський кабінет затверджено в старому складі. Прем'єр міністер Вакацукі залишає за собою портфель міністра внутрішніх справ.

„Панове-товариші не повинні вважати мене за розумнішого, ніж я справді є. Все, що я знаю, я знаю від моєї любові дружини і моєї тещі. Тому в вашій роботі ви повинні особливо уважати на жіноцтво. Тепер я вже все сказав, пане-товаришу.“

Голова зборів міцно стиснув йому руку. „Я це собі занотую. А ви, як кажете кому з нас „товаришу“, то „пана“ можете спокійно не додавати.“

* * *

Хочете знати, що сталося з родиною Губерів? Турбується, може, про їхню дальшу долю?

Тоді я можу вам сказати, що крамничку їхню не продано. Трудно знайти заможного товариша, що позичив

Жак Далькроз

відомий музикант, фундатор і до 1914 року керівник інституту ритмічної гімнастики в Геллеру біля Дрездена — нещодавно обраний на почесного громадянина міста Женеві.

пер. М. Ільтичної.

ТРИПІЛЬСЬКА ТРАГЕДІЯ

НА тлі історичних подій кінопл'єса розгортає психологічну боротьбу між двома особами.

Передовий робітник Петро, син незаможника з Трипілья кохає сільську вчительку Катю, що теж кохає Петра. Катю захоплюється семінарист Данилко, син заможного куркуля у Трипільлі.

Після повалення самодержавства Данилко бере участь в національному русі за українську народну республіку, а Петро в робітничому русі за Радянську владу на Україні. Катя приєднується до Данил-

не рахується за
хоплюється семи-
нарисст Данилко,
син заможного
куркуля у Трипільлі.

Після повалення
самодержавства Да-
нилко бере участь
в національному ру-
сі за українську на-
родню республіку, а
Петро в робітни-
чому русі за Радян-
ську владу на Ук-
раїни. Катя приєд-
нується до Данил-

Зверху, ліворуч—виробничий знімок падіння з кручі комсомольців. Праворуч отаман Зелений виходе до полонених комсомольців. Знизу—„патріотична“ маніфестація в Києві.

ка і з Петром у неї
шу виникає незгода,
тім цілковитий розрив

Данилко організо-
Трипільлі збройні ба-
тепер уже як отаман
лений загрожує навіть
печності Києва. Конф-
ція комсомолу, що
час тут відбувалася,
в ній брав участь і Пе-
ухналила однудушну
нову: вступити до бор-
цями на фронт проти
ного.

Катя, що направ-
де Києва шпигункою,
хаючи промови і ба-
ентузіязм комсомолу
вперше сумнівається
воті свого дла, але по-
нувшись у Трипільлі
підпадає під вплив Зеле-

В запеклому бої з
ком Червоної армії, де
сомольці займали лі-
фланг, Зелений мане-
відступу провокує ко-
мольців на атаку і ті
дають під удар кулем-
флангу та кінноти з

Комсомольців, що пали в полон. Зелений призначає на тортури їм смерть, якщо вони не зрадять свого прапора. Петро сміливо і палко стоїть проти Зеленого і останній дає наказ до страти ізолювати Петра від його товаришів.

Під впливом слів Петра, а також багачи переконаність його товаришів, що умирають за праве діло, Катя починає розуміти свою помилку і переймає всь спільчуттям до комсомольців. Декілька десятків комсомольців бандити виводять на кручу над Дніпром і, розстрілюючи

їх тут, скидають у річку з величезної височини. Катя, перед очима якої діялася ця жахлива страта полонених, постановивши врятувати Петра, приходить до нього в льох і визволяє його відтіля. Петро на волі організує групу збройних незаможників і визволяє комсомольців, що чекали смерті, однак, кінні бандити наздоганяють ут качів і ті знову попадають в полон і на суд отамана Зеленого. Зелений віддає розпорядження пійманих попити у колодязі, де і загибають на очах у Каті замучений Петро і всі комсомольці. Під вражінням цієї жахливої страти, Катя ранить Зеленого пострілом і втікає. Кінні бандити пускаються за нею навздогін. Не бажаючи здаватися в руки Зеленого, Катя останній постріл направляє в себе і падає мертвою біля братської могили юних комунарів.

Комсомольців, що пали в полон. Зелений призначає на тортури і
... якщо вони не зрадять свого прапору. Петро сміливо і палко
... проти Зеленого і останній дає наказа до страти ізолювати
... на віа його товаришів.

На владенням слів Петра, а також ба учи переконаність його това-
ришів, що умирають за праве діло, Катя починає розуміти свою
... і переймає вся співчуттям до комсомольців. Декілька десятків
... бандити виводять на кручу над Дніпром і, розстрілюючи

Петро — комсомольці в полоні. В овалі — бандити мордують комсомольців. Знизу, ліворуч — Зелений, отаман банди. Праворуч — бандити роздягають комсомольців перед тим як кидати їх з кручі.

ВІДЕНЬ

НЕЗАБУТНЄ місто, казка середньовіччя і сучасности, місто контрастів і протирічч...

Скільки століть вкладали в нього свою працю і творчість, скільки націй та поколінь будували те, що тепер є столицею Австрії і стиха вмирає—неначе пережиток далекого минулого, що йому немає місця в сучаснім.

Німці, мад'яри, чехи, італійці, слав'яни, євреї—всі вони будівничі і хазяїни Відня. Може тому так легко і почуває себе кожний чужинець, може тому і панує там щира атмосфера своєрідного інтернаціоналізму, що вихвала цей привітний веселий рухливий нарід, який так мало нагадує „справжніх“ німців по той бік кордону похмурої, поважної Німеччини.

Відень Габсбургів, Зайпеля, Цімермана, Ліги Націй—він все-ж по старому прислів'ю, лишається собою—незмінним Віднем передмість, усього того, що лежить трохи о'далік офіційного центру, та старих вузьких улиць, що провадять своє, якесь незалежне життя.

Тільки тепер змінився трохи—а на поверхні руху і гомону колишніх палат аристократії б'є ключем шумовиння „нових багатіїв“, спекулянтів, політиків, доморослих і надісланих з Женеви „панів ситуації“.

Місто Бетховена, Шуберта, Штрауса... Коли виїхати далеко-далеко від центру, то поміж зелених, завітчаних вулиць, на „Високий варті“ між Дунаєм та закритими лісом горами можна побачити скромні маленькі будинки, з старою, похиленою брамою, сліпими віконцями з неодмінною геранею і на кількох з них—невеличка мармурова табличка з написом „тут жив року... Бетховен“.

Віденці оповідають, що славетній музика не дуже справно платив за помешкання солідні бюргери частенько змушували Бетхована міняти помешкання.

Отже через це чужинці, що йдуть на „музичну прощу“ в цей закуток міста добог блукають, оглядаючи місця, де жив Бетховен.

Маленький сірий будинок Шуберта з музеєм в ньому... Бездарний мусянжовий пам'ятник Штраусу в міському парку, сила інших пам'ятників—і музика, музика всюди..

Будинок австрійського парламенту.

З нього пишуться тутешні вчені. Десятки тисяч студентів—в самому університеті біля десяти тисяч Бібліотеки століттями збірні. На всьому солідні шарування віків. З'їздяться до нього з цілого світу—і в прастарім подвір'ї з високими колонами і колоною пам'ятників усім вченим, що вийшли з його стін ви зустрінете і наших земляків, і американця, і соокого японця, і чорного негра, єгиптянина, турка...

горами можна побачити скромні маленькі будинки, з старою, похиленою брамою, сліпими віконцями з неодмінною геранею і на кількох з них—невеличка мармурова табличка з написом „тут жив року... Бетховен“.

Віденці оповідають, що славетній музикант не дуже справно платив за помешкання солідні бюргери частенько змушували Бетхована міняти помешкання.

Отже через це чужинці, що йдуть на „музичну прощу“ в цей закуток міста добго блукають, оглядаючи місця, де жив Бетховен.

Маленький сірий будинок Шуберта з музеєм в ньому... Бездарний мусянжовий пам'ятник Штраусу в міському парку, сила інших пам'ятників—і музика, музика всюди..

Будинок австрійського парламенту.

З нього пишуться тутешні вчені. Десятки тисяч студентів—в самому університеті біля десяти тисяч Бібліотеки століттями зібрані. На всьому солідній шаруванні віків. З'їздяться до нього з цілого світу—і в прастарім подвір'ї з високими колонами і в кою пам'ятників усім вченим, що вийшли з його стін ви зустрінете і наших земляків, і американця, і соокого японця, і чорного негра, єгиптянина, турка.

А от інша картинка. Вздож тієї самої колонни в обох напрямках низками ходить кілька сот студентів в чудернацьких маленьких барвистих шапочках різнокольоровими стрічками поперек грудей і цим монійно кланяються одні другим. Це триває півгодини—що суботи, пунктуально в полудень. Це—„буржуазні кулер-студенти“—теж романтика середньовіччя, тільки так багато ще на Заході.

Але от маленький екскурс в сучасне: коло університетської брами стоїть варта з таких от па...

Центральна частина Відня на розі—Готель „Брістоль“ № 7.

Місто живе їх мелодіями.

Але театр, велика, прекрасна концертна зала, усі вони неприступні для середнього робітництва.

Музика центральної частини міста—вона стала власністю всіх тих, що безшумно під'їздять по асфальту у блискучих автах і спільною ходою пробігають тих кілька кроків до під'їзду. Чужі посольства, валютчики, королі економічного світу, пани відеської біржі, і всі ті чужинці, що навіть ще й досі їх повно в готелях та пансіонах ось фактичні „споживачі“ відеського містечтва. Їх бачимо в прекраснім маленькім бувшійм цісарськім камернім театрі Женбруну, вони-ж сидять в опері, драмі, бургу, в усіх тих театрах, що їх так багато є в Відні.

Ними-ж живуть, розуміється, десятки барів, вар'єте та інших місць розваги. Пролетаріату лишається хіба кіно з картинами про славних фабрикантів і невдячних робітників, про королів, єпископів та святих—під супровід розбитого роялю, що грає все ті-ж—рідні, знані гечі.

Відеська культура: прекрасні музеї з багатими збірками, ціла—низка вищих шкіл і, нарешті—університет. Єдиний старіший на світі університет у Відні.

Найдавніший у світі Відеський університет. Тут вчать тисячі студентів різних країн.

Вони питають посвідчення на доказ... мого походження. Колег—євреїв не пускають. Тільки той, що якось пройшла до середини, ціла і цілюща побілила. Типова картина студенських демонстрацій.

Тому саме тому вони вирушили цілим походом, з великою кількістю і, спробувавши взяти штурмом, вони вступили до єврейської частини міста, зупинилися на вулиці, де стояла варту єврейської молоді. Небагато євреїв вистачило, щоб у юрби пропала тиша. Але тутіж але заподадливі німчики все-ж пішли проти єврейських студентів і побіли усе начиння. Після цього герот розійшлися.

Вони мали другий сік. Ідальня існувала на коштовних єврейських, і маленька заява американського представника австрійському уряду коштувала величезних витрат за збите начиння, і серйозного впливу на автономному університетові.

Ці події повторюються часто. Пригадую собі, як вранці, чому так мало слухачів—то учні, а не колеги пішли до торговельної академії, по-вашому жидів*.—Це було у вищій школі, сільськогосподарському інституті.

Вони казали, що зразкова, славна на весь світ єврейська поліція не помітила своєчасно тисячного "єврейського" компанії.

Вони пішли на вулицю безробітні. Урвався єврейський голодних дивитись на бенкети тих, що були в них, і забряжчали під камінням. Вони садили вікна—та сама поліція враз знайшла їх і скільки було того дня заарештова-

Околиці Відню. Улюблене місце для спортивних розваг віденської молоді

В Відні Вільям завмирає. Тільки зранку повні всі трамваї, ворухнуться вони, і машина люд біля вокзалів, а потім все тихо—віденці „дихають“ тихо. Автомобілями виїждять буржуазія, а решта вирушає як може. Вони з'являються жадне місто не має таких привабливих околиць—на берегах Дунаєм, на зелених пагорбах Вінервальду—сотні тисяч єврейських мішками за плечима, з незмінною гітарою, футболом, і з вуною дрібною дівчорі вирушає робітництво.

Вони сидять, лежать у холодку, чи печуться на сонці, купаються в Дунаї—це вже обов'язково—до самого вечора, коли займаються вранці на вулиці зору, а на обрії з боку міста встає ясна заграва од електричних вогнів і коли має йти „останній блакитний трамвай“. *) Тоді все зупиняється і з боєм бере місця. І довго ще йде розгомін вулицями, дзвенять дзвони і дунає в далечині весела віденська народня пісенька.

Вони зважались пригланутися до пливучі юрби, то можна помітити, що на вулицях і часом чекають ще й якісь інші люди. Вони обмінюються з

старим чистильником кількома словами, обличчя його розцвітає усмішкою, він стискає своєю покаліченою

ніжки з мазею, щось пише, ліпить марки, щось полагоджує, і гість нашвидку зникає. Часом то буває чужинець, що приходить вдвох з іншим.

Цей старий „обман“—„старший“ одної з ячеек, що об'єднує дві оригінальних професії—тих, що чистять черевики і тих, що печуть каштани. Одного року туди-ж було прикріплено ще й журналістів. Він урядове тут на розі, і як що прийти по справах до нього додому, то ви зможете почути відповідь маленької сивої жінки, його дружини: немає, вже пішов до „бюро“.

Коли страйкували шахтарі в Грюнбаху, робітники привезли і розмістили у себе цілий вагон дівчорі, що вже голодувала, і довго можна було бачити поважні дитячі обличчя по „комуністичних гніздах“ Відня.

Червона профспілка веде серйозну відповідальну роботу, що набирає особливої ваги саме в Австрії, де профспілки майже захопила Австрійська соціал-демократія, цей поважний і небезпечний ворог віденського робітництва. В багатьох великих підприємствах працює ця спілка як „революційний блок членів профспілок“, все більше і більше втягаючи до своїх лав безпартійних, а останніми часами дуже часто перетягає і організованих соціал-демократів, вносячи розклад в с.-д. партію.

Приблизно рік тому відбувся конгрес „Червоної профспілки“ і перегляд сил був цілком задовольняючим.

Рух зростає, і резерв компартії, „революційний блок“ все збільшує кількість своїх членів.

Старий Відень вмирає сходиться з історичної арени—аж поки не забуває нове життя. і зійде інша зоря над темним середньовічним містом, над

... випустити і скільки було того дня заарештова-

Відець завмирає. Тільки зранку повні всі трамваї, ворухнуться
комашинею люд біля вокзалів, а потім все тихо—відець „дихають“
Автомобілями виїздить буржуазія, а решта вирушає як може.
Здається жадне місто не має таких привабливих околиць—
над синім Дунаєм, на зелених пугах Вінервальду—сотні тисяч
з великими мішками за плечима, з незмінною гитарою, футболом,
в купую дрібної дівтори вирушає робітництво.

Чи це бігає, сидить, лежить у холодку, чи печеться на сонці, купа-
ється в снігу—це вже обов'язково—до самого вечора, коли займаються
небю зорі, а на обрію з боку міста встає ясна заграва од елек-
тричних огнів і коли має йти „останній блакитний трамвай“.*) Тоді все з
рушає і з боєм бере місця. І довго ще йде розгомін вулицями, дзвон-
ить струни і лунає в далечині весела віденська народня пісенька.

Коли уважніш приглянутися до пливучої юрби, то можна помітити, що на
вони обмінюються і часом чекають ще й якісь інші люди. Вони обмінюються з

старим чи-
стильником
кількома сло-
вами, облич-
чя його роз-
цвітає усміш-
кою, він стис-
кає своєю по-
каліченою
рукою руку
відвідувачів і
щось їм го-
ворить.

Іноді ви-
тгає з скри-

нки з мазею, щось пише, ліпить марки, щось полагаджує, і гість нашвидку
зникає. Часом то буває чужинець, що приходить вдвох з іншим.

Цей старий—„обман“—„старший“ одної з ячеек, що об'єднує дві оригі-
нальних професії—тих, що чистять черевики і тих, що печуть каштани.
Одного року туди-ж було прикріплено ще й журналістів. Він урядую тут
на розі, і як що прийти по справах до нього додому, то ви зможете
почути відповідь маленької сивої жінки, його дружини: немає, вже пішов
до „бюро“.

Коли страйкували шахтарі в Грюнбаху, робітники привезли і розмістили
у себе цілий вагон дівтори, що вже голодувала, і довго можна було бачити
поважні дитячі обличчя по „комуністичних гніздах“ Відня.

Червона профспілка веде серйозну відповідальну роботу, що набирає
особливої ваги саме в Австрії, де профспілки майже захопила Австрійська
соціал-демократія, цей поважний і небезпечний ворог віденського робіт-
ництва. В багатьох великих підприємствах працює ця спілка як „револю-
ційний блок членів профспілок“, все більше і більше втягаючи до своїх
лав безпартійних, а останніми часами дуже часто перетягає і організова-
них соціал-демократів, вносячи розклад в с.-д. партію.

Приблизно рік тому відбувся конгрес „Червоної профспілки“ і перегляд
сил був цілком задовольняючим.

Рух зростає, і резерв компартії, „революційний блок“ все збільшує
кількість своїх членів.

Старий Відень вмирає сходить з історичної арени—аж поки не забує
нове життя, і зійде інша зоря над темним середньовічним містом, над
загадковою готикою його соборів, над Габсбурзькими палацами, парками та
вогкими похмурими вулицями обшарпаних робітничих кварталів.

Н. Суровцова.

*) Останній трамвай має у Відні блакитне світло в лихтарі.

... „Здається жадне місто не має таких привабливих околиць—в горах над синім Дунаєм“...

КОЛИ хочемо оповідати за плекання краси тіла старих египтян, то треба починати від голови, бо за найдавніших часів египтяни найбільшу увагу звертали на плекання волосся. Муштини й жінки носили перуки дуже складної будови, — однак не голили волосся, а коротенько стригли. Дами вряди-годи казали своїм цофам-служницям фризувати своє волосся в дрібненькі кучері.

Звичайно, на таку роботу треба було кількох годин праці.

З одного рельєфного малюнку вміщеного на труні померлої такої дами, бачимо, як дама з дзеркалом у руках стежить за процесом творення своєї фризюри під руками цофи, а друга служниця подає дамі напій.

Ще за давніших часів носили довге природне волосся й припинали його різьбленими гребінцями зі слонової кости.

Борода, що в прастарі часи росла собі як завгодно, мусила також впасти жертвою модного прикрашування тіла в міру поступу тодішньої культури.

Вона збереглася лише, як те показують декотрі подробиці прастарого вбрання, в королівських шатах; підчас святочних обходів прив'язувало когочеві до

КОЛИ хочемо оповідати за плекання краси тіла старих єгиптян, то треба починати від голови, бо за найдавніших часів єгиптяни найбільшу увагу звертали на плекання волосся. Муштини й жінки носили перуки дуже складної будови, — однак не голили волосся, а коротенько стригли. Дамі вряди-годи казали своїм цофам-служницям фризувати своє волосся в дрібненькі кучері.

Звичайно, на таку роботу треба було кількох годин праці.

З одного рельєфного малюнку у руках стежить за процесом творення своєї фризюри під руками цофи, а друга служниця подає дамі напій.

Ще за давніших часів носили довге природне волосся й припинали його різьбленими гребінцями зі слонової кости.

Дзеркало з бронзи з передісторичної доби Єгипту.

Борода, що в прастарі часи росла собі як завгодно, мусила також впасти жертвою модного прикрашування тіла в міру поступу тодішньої культури.

Вона збереглася лише, як те показують декотрі подробиці прастарого вбрання, в королівських шатах; підчас святочних обходів прив'язувано королеві до підборіддя штучну плетену бороду.

Малюнок, знайдений в гробі з часів другого тисячеліття, вводить нас у сферу староєгипетського фігара-перукаря.

Вся процедура фризювання відбувається на вільному повітрі.

Гості групами сидять на стільцях або на землі, чекають своєї черги і гають час балачками з сусідами в затітку дерев або дрімають.

Перукарі стоять перед своїми жертвами, попідв'язували їм чуприну насеред голови й стрижуть її навкруги підв'язки.

Одною властивою єгиптянам звичкою було шмінкування.

Спочатку шмінкування вживалося з гігієнічних причин; шмінковій матерії приписували відпорну силу проти комах.

Відтак шмінка належала до доброго тону.

Зеленкуватою шмінкою малювали довгеньку лінію під очима, а чорною шмінкою продовжували собі брови геть аж на виски, щоб таким способом надати кращого виразу очам за найдавніших часів тирали шмінку на відповідних для того палетах, а пізніш держали вже готову

Дерев'яна посудинка на помаду з різьбою дівчини, що грає на тамбурині.

СИНЕЛЬНИКОВО

На всі боки

рельси простяглися
і гудуть над рельсами доти
і летить за потягами листя,
шпалитими бурями летить.

Чорні гнізда висять у діброві
і ланцюга, яруги по степу.
І здається бивні мамутові
в їх позначім сховано глибу.

В долині могилами сумними
і змивані горбляться лани
і здається, сховано під ними
бивні алога ржаві казани.

Міст тремить. В залізному ажурі
швидко мчить веселий паротяг.
А рива об кручі б'є понурі
і дзвенить водою по костях.

І кістки... Чи скити, чи сармати,
чи зубаті чорні чумаки,
чи осьця застигнуті без чати,
у траві зотділи—і кістки

І забрали веснами потопи...
Може тут лишили їх нові,
чи вили на грані Перекопу
і знамена барвили в крові...

Сидять весело вагони.
Чи розкажуть блідні слова,

сум який в душі моїй холоде,
в пожарі якому голова?

Де узяти полум'я—такого,
щоб в серцях зайнятися людських,
щоб вписа в криваві ті дороги
огняними літерами в їх?

Сплять степи. Трава киває сонно.
Цвинтарі з черешнями. Хрести.
Од ивають весело вагони
Через ниви, межі та мости.

Серед степу
з димом та гудкамм
Не перони: сонні дзеркала.
Заясніла осінь і на камінь
золотими ясками лягла.

А вагони—з заходу і сходу
із півдня із півночі їдуть
і везу в у сонячні прольоти
золотими скиртами руду.

Підійшов... І розсипом із його—
молода тупотнява й пісні.
Загуділи бубони убогі,
розцвіли гармошки голосні.

Виряжали некрутів учора
із плачем з посьолків, сел і міст,—
а тепер—нестримано бадюрий
кожен з їх на диво танцюрист.

— Шли батьки, заставили могили
і наказ гартований огнем,—
їх зміни в, веселі, повні сили
і на все готові, ми ідемо!

Обсипають листя осоками.
Го і діти бродять навманя.
Під гармоні соній перебори
всі перони танцями дзвенять.

Знов ріка
накинута мостами.
На ріці—долина золота.
Загуде вагонами і стане,
як оркестр, мережево моста.

І затихне знову. До другого.
Розлетілись гуси. Навкруги
у могилах межі і дороги,
у могилах ниви і луги.

Круг могил—рілля уже. А скоро
і могили зникнуть у ріллі.
Піде плуг на доли і на гори,
по чепіги вірузне у землі.

Тільки може іноді слід плугу
захрустять кістки, неначе скло,
у шовкових борознах.—чи глухо
брязне шаблі клин об чересло...

І співають некрути невпинно.
Запах степу—медяно-густий.
І лунають весело долини
і гудуть оркестрами мости.

В. Мисик

...рані зотліли—і кістки...
 ...забрали веснами потопи...
 ...тут лишили їх нові,
 ...шли на грані Перекопу
 ...знамена барвили в крові...
 ...важною весело вагони,
 ...розкажуть блідні слова,

Підійшов... і розсипом із його—
 молода тупотнява й пісні.
 Загуділи бубони убогі,
 розцвіли гармошки голосні.
 Виряжали некрутів учора
 із плачем з посьолків, сел і міст,—
 а тепер—нестримано бад юрий
 кожен з їх на диво танцюрист.

захрустять кістки, неначе скло,
 у шовкових борознах.—чи глухо
 брязне шаблі клин об чересло...
 І співають некрути невпинно.
 Запах степу—медяно-густий.
 І лунають весело долини
 і гудуть оркестрами мости.

В. Мисик

...шматку в
 ...дерев'яних або
 ...скринь-

...Новода й перфума
 ...давніх єгиптян та
 ...східних
 ...грала таку
 ...навіть
 ...собі з'ясу-

Малюнок перукарського життя, знайдений в труні серед скель в горішньому Єгипті.

Найпростіша людина конзумувала буденного дня якусь кількість помади, а святочного дня та кількість росла без міри.

Розуміється, якість оліїв була різноманітна, і можна уявити собі, що декотрий франт витрачав чимало грошей на імпортований помадний олій.

Делікатні сорти олію пересилалися за старих часів у глиняних збанках із Сирії.

В одному воєнному щоденникові за часів Ту мози́са III-го (ім'я одного єгипетського коро-

ля, що панував від 1480 до 1430 перед християнською добою він часто воював із сирійцями), що в половині 15 століття пер. хр. добою звоював Сірію, пишеться ось-що: «Диви, військо його величності що-дня впивалося і мазалося олієм так, як підчас свят у Єгипті».

Наш огляд закінчимо цікавим рецептом проти випадіння волосся.

Його склад мав бути придуманий одною королевою за тих

стародівніх часів: візьміть осляче копито і варіть його разом з зернами дактилів та собачими лапками в олію, доки зробиться густа помада.

Др. Вальтер Вольф.

Дерев'яний гребінець передісторичної доби Єгипту.

Дерев'яна посудинка. Ручка з різьбою дівчинки.

Мал. худ. Щеглова.

ПЛАВНО, флегматично планують сніжинки, матовими платками вкривають землю...

Земля подих затаїла, виблискує пухнатою білизою...

Віхоряться сніжинки, налітають на лихтар, мов метелики опалюють крильця на вогні...

Немов заворожений білою чарівницею сновигає різнобарвний люд, щільно туляться білі боа, радісним струмінем б'є пара...

Лискучі очі обдають млосним поглядом...

Повільно переступає слоною ступнею каракулеве пальто, напівсонно звисає на руці гордого „кенгуру“...

Відблиск світла переливається на блискучій шкурі — плавною ходою леопарда перевалюється широка спина на могутньому торсі, звисає на мохнатій руці його, шулиться маленька лисичка, кутає свій гострий, тріпотний носик.

Шугнув хлопчисько між натовпом, блиснув голим задом, брудне дрантя сніговими гірляндами звисає на ньому...

Замигтіли повними, пружними литками дві червоні хусточки, розпалені палістю обличчя, в рабській

Дико хрипить автобус...

Виють флейти...

Скрегоче трамвай...

Срібним дзвоном розлялись дзвіночки...

Пронизлива „piccolo“ трель...

Там, де падають тіні від будинків, насторожено миготять похлопаві очі, впертим, німим поглядом зазирають під кармінові уста нечутно ворушаться...

Дві шкіряні тужурки мляво перевалюються, регочуть життєрадісно, п'яно, в темному провулкуві схопили під руки одинокі тінь жіночу, щільно туляться, обдають парким, п'яно смородом...

Стали під засліплюючий душ вуличного лихтаря...

Шкіряна тужурка глянула на бліде мовчазне обличчя киміном розфарбоване, шарахнулась у бік, замахала руками, гукала приятелю:

— Втікай, сліпа!..

Хитались довго, реготали п'яно, руками розмахували...

На розі лігня жінка зі скринькою, над силу пнула, на вала гумових ідіотиків:

— Вуді-вуді-і-і!..

Біля кіно товп купчих

повільно переступає слоною ступнею каракулеве пальто, напівсонно звисає на руці гордого „кенгуру“...

...Біля залятого електрикою вікна косметичного магазину стояли дві обшарпані дівчинки...

ловую обшарпаний снігом... Мов дерев'яний стоїть візник на санках...

У темному провулкові—гамір, регіт—купа візників у снігу—в захопленні вовтузять один одного...

Зима грудневим подихом сп'янила люд, налила жили...

Стогolosий гамір вуличний гуде, котиться в монотонний гул зливається...

Фарби...

Форми...

Рух...

Світло...

Дзвінко...

Гомінко...

Б'ють літаври...

Відблиск світла переливається на блискучій шкурі—плавною ходою леопарда перевалюється широка спина на могутньому торсі, звисає на мохнатій руці його, шуляться маленька лисичка, кутає свій гострий, тріпотний носик.

Шугнув хлопчисько між натовпом, блиснув голим задом, брудне дрантя сніговими гірляндами звисає на ньому...

Замигтіли повними, пружними литками дві червоні хусточки, розпалені радістю обличчя в забутті поринули в темін, мокрими сніжинками обсіпані...

Рванувся візник санками, дико зойкнув, віжки нап'яв, пирскає баский кінь, виграє рельєфами, летить нестримно мов демон на бій, червоним огником палахкотить око, гарячою парою б'є з ніздрів—кінь, візник і їздці зіллялось у шаленому льоті...

Позад тупає, трясучи всім тулубом сухорезбий коник, ображено мотає головою

кармінові вуста нечутно ворухаться...

Дві шкіряні тужурки мляво перевалюються, регочуть жит радісно, п'яно, в темному провулкові схопили під руки одну тінь жіночу, щільно туляться, обдають парким, п'яно смородом...

Стали під засліплюючий душ вуличного лихтаря...

Шкіряна тужурка глянула на бліде мовчазне обличчя кін'я міном розфарбоване, шарахнулась у бік, замахала руками, гукнула приятелю:

— Втікай, сліпа!..

Хигались довго, реготали п'яно, руками розмахували...

На розі лігня жінка зі скринькою, над силу пнула, на вала гумових ідіотиків:

— Вуді-вуді-і-і!..

Біля кіно товлі купчин довжелезна чорна халява хається до другого розділу люд все надходить—каракулеві шкіряні тужурки, шуба блискуча, шинеля з вуалем обличчя хлопчиська „смірненна“ бороди діда, розфарбоване обличчя красуні зрите зморшки ми—старої...

Розглядають афіші, гомонять сміються, тупають ногами...

Біля заллятого електрикою вікна косметичного

...Сдин захоплено цокотів двома трісочками... другий зривається з диким вереском й пускається в танок...

ного магазину, заставленого блискучими великими, мініатюрними флакончиками—зеленими, червоними, прозорими, матовими,—золотистими пуделками, пахучим милом, тріпотно носком вбирають пахощі, блискучими очима розглядають, пальцями водять, дві обшарпані з посинілими литками дівчинки...

Зубами цокотять, подертими чобітками тупають, здригаються маленьким, хрустким тілом...

Засліплюючи очі, вікна магазинів всякого добра повні приваблюють увагу людей до себе...

Гонять покупці, пакунками завалені...

Ізв'язки гриючи брудне тіло—жебрак, подих затаївши, угодливо відчиняє двері...

Навіщо тумби купчиться юрба, од вітру тулиться, уважно розглядає барвисті плакати:

Державна опера
концерт
БЕТХОВЕН

ДЖАЗ-БАНД

На розі жербак згорблено дряпає смичком по нервах...
Піднімаються сніжинки немов у танку, залітають у скрипку, па-

...Мете сніг, засипає вулицю, ліпить на розі мозаїчну снігову бабу з кошиком...

новими переливами іскряться...

Золотистими стрілами пронизує око янтарвино...

На сніг впали силиети.

Два хлопчиська-обідранця припали носами-п'ятчками до заледянілого скла, вп'ялись очима, „хухають“ на скло, не одриваються...

...Які думки бродять під дюравими кашкетами?

...Чи може пляма світова вразила око?..

А ще вище—відблиск сніговий всіма кольорами радуги переливається...

Велике, залляте зо всіх боків електрикою вікно задріпане синім, червоним, рожевим, золотистим павутинням—долу спадає рівними складками, переп'яло косяки вікна—мов казкове гніздо павукове...

На асфальті, наче замагнетизована юрба—благоговійно пара б'є в запушений комір хутровий...

...Чого ще тут дві обшарпані дівчинки стоять, наглядіться не можуть?..

Вулиця спорожніла...

Щільно туляться одинокі перехожі...

Мете сніг, засипає вулицю, цементову нішу, вечірній художник незримою рукою ліпить на розі мозаїчну

...На розі жербак згорблено дряпає смичком по нервах...

...Мете сніг, засипає вулицю, ліпить на розі мозаїчну снігову бабу з кошиком...

рами радуги переливається...

Велике, залляте зо всіх боків електрикою вікно задрапіроване синім, червоним, рожевим, золотистим павутинням—долу спадає рівними складками, переп'яло косяки вікна—мов казкове гніздо павукове...

На асфальті, наче замагнетизована юрба—благоговійно пара б'є в запушений комір хутровий...

...Чого ще тут дві обшарпані дівчинки стоять, нагледіться не можуть?..

Вулиця спорожніла...

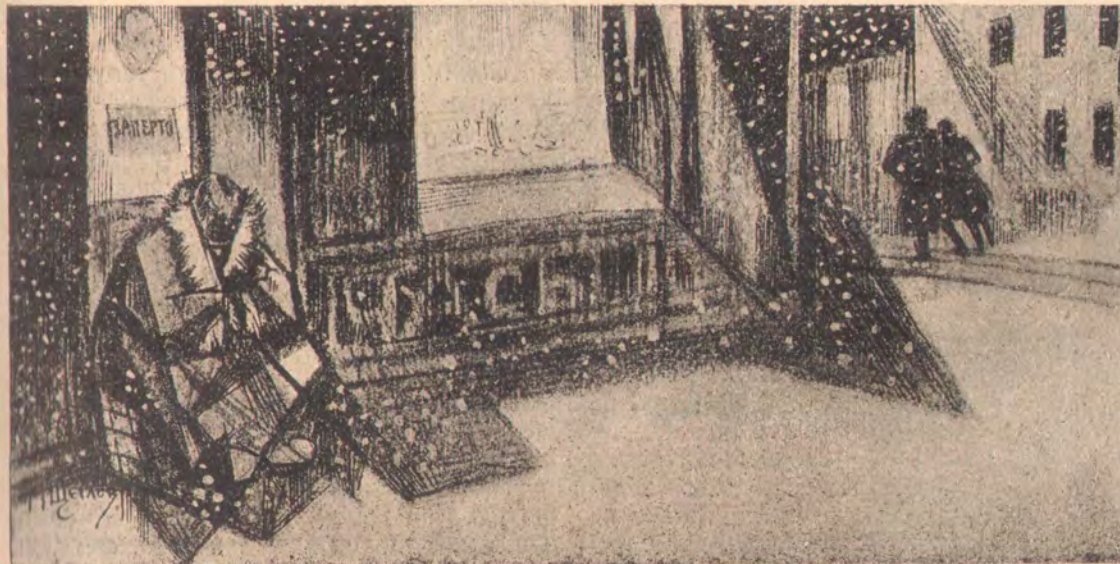
Щільно туляться одинокі перехожі...

Мете сніг, засипає вулицю, цементову нішу, вечірній художник незримою рукою ліпить на розі мозаїчну снігову бабу з кошиком, замурує фантастичними саговими пальмами широкі вікна, болюче зачаровує око перехожого...

Під ворітьми „дід мороз“ заліз в кожуха свого, насуплено чмихає великим червоним носом в запушену бороду, стереже вуличній сон...

Куняє „ванько“ на розі, мрійливо коник вуха звисив, ві стулив...

...Тихо й радісно брентить мохнатий дріт...

...Вулиця спорожніла... „Дід мороз“ заліз в кожуха свого, стереже вуличній сон...

...На розі жебрак згорблено дряпає смичком по нервах...

Підсліпувато кліпає ліхтар...

Лунко, мов лелека, цокотить колотушка над річкою, будить нічну тишу...

На річці лід тріщить...

На дзвіниці бамкнув дзвін...

Раз...

Другий...

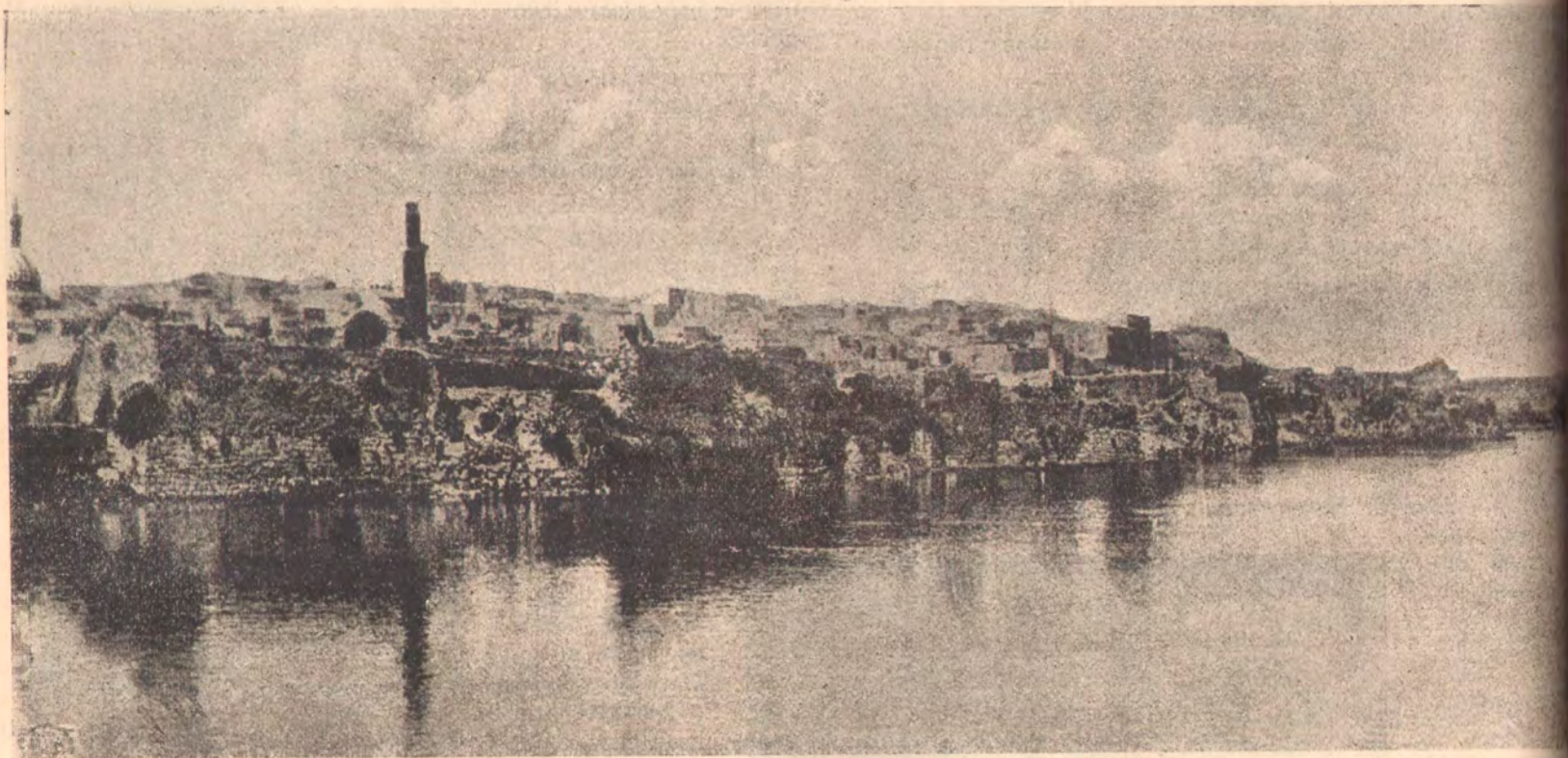
...Переливами покотився над тихим містом.

...Важко зітхає втомлена вулиця...

...Спить...

К. Г.

м. Мосул з боку річки Тігру.

БОРОТЬБА ЗА МОСУЛ

Мосул, або Вірменії. Та ось виявилося, що в нетрах цієї Мосульської з
заховані принадно-чарівні для головних капіталістичних

БОРОТЬБА ЗА МОСУЛ

Стародавня арабська мечеть в Мосулі.

МОСУЛ, або Маусіль, що означає по арабському „місце зустрічі“, приваблює увагу цілої світової преси, усіх політиків та дипломатів. Чekali навіть, що там на південно-східному кордоні Туреччини розгорнеться увесь клубок імперіалістичних протиріч та так розгорнеться, що знову спалахне кривава світова пожежа.

Колись, до імперіалістичної війни, Мосул менше цікавив європейських імперіалістів. Цей „вілайет“ (провінція) Туреччини, де всього 60 тис. населення, підупадав, хоч все-ж залишився складовим місцем для товарів Західної Азії, Північної Персії та

Вірменії. Та ось виявилось, що в нетрах цієї Мосульської захищені принадно-чарівні для головних капіталістичних нафтові скарби й увага до Мосулу враз незвичайно зростає. Адже ж нафтові королі Америки та Англії не задаремно борються за кожен клапот, де є дорогий, такий ароматно-пахучий для них „золотий плин“. Адже-ж війна й нині досягнення нічні доводять, що не лише промисловість, але й морська повітряна флоти, „танки“ та інші подібні атрибути імперіалізму, не можуть нині „жити й дихати“ без нафти.

По світовій війні, розпочату в Версалі, працю над переробкою політичної мапи Європи, Азії та колоніальних країн взялися своїми руками „миролюбива“ Ліга Націй. Значну частину відторгнувши від колишньої Турецької імперії земель загарбала провідна Ліга Націй—Англія. Вона-ж взялася опікати майже всі колишні провінції Туреччини з Арабстану і серед них новоутворені для цілей англійського імперіалізму, королівство Ірак, що лежить на стику кол. Туреччини із Персією. Ця комбінація дала англійцям великі переваги, зміцнивши їхній вплив в Месопотамії, Азії та утворивши новий „опорний“ пункт для наступу на Схід, для охорони східних колоніальних володінь і зокрема Індії та Півд. Персії. І ось, закріплюючи за собою цей опорний пункт, переконалася країна Альбіону, що їй бракує ще однієї цінної шматка—Мосулу. Бо нафта, пахуча, принадна, чудова нафта! Стан ясний: Англія за передачу Мосулу Іракові, це значить і собі.

Питання про приналежність Мосульської округи до Туреччини чи до Іраку стояло на порядку денному Лозанської конференції, але з огляду на неможливість погодити англійську турецьку точки зору, це питання не було розв'язано. Ухвалено, що „кордон поміж Туреччиною та Іраком дружнє встановити Туреччина та Англія“. Звичайно, сам Ірак жадної ролі в цих переговорах не грав. Коли-ж ці дружні розмови не дали б можливості порозумітись Англії з Туреччиною, тоді ціле питання ма

вжити на остаточне рішення Ліги Націй. Так воно й сталося, хоч Макдональдівська, в той час, Англія й погрозувала широким урядові своєю флотою, „грецьким військом“, а також і подібними „дружніми“ засобами, проте уряд Керзона ніколи не йшов на жадні компроміси. Зібрані спеціально для цього аналізи ні до чого не договорились. Англіїці жодного разу не хотіли поступитись, бо їхня справа була певна: це була справа Ліги Націй, вірне знаряддя англійського імперіялізму, а не Туреччини.

Можливо, що й Лозанська конференція вирішила-б остаточно справу на користь Англії, коли-б не виникла одна несподівана обставина. Саме перед цією конференцією Сполучені Штати Америки вступили до Мосульської „проблеми“ і викликали цікавість до турецьких справ. Американська компанія „Американська залізниця“ уклала з турецьким урядом про велику концесію (Чесма-Хайма), що передбачала будову залізниці в 4.300 кілометрів, будівництво великих портів у Самсуні та Юмурталіку, а також монопольну експлуатацію усіх мінеральних скарбів в радіусі 100 кілометрів по обидва боки залізничної колії.

Справа з цією концесією і відіграла величезну роль. Англія не могла дати, зрозуміти що Англія не може монопольно панувати в Мосулї; тоді справу перенесли до Ліги Націй.

Тоді і можна було сподіватися, спеціальна „нейтральна“ комісія Ліги, а далі й сама Ліга, вирішила справу на користь Англії, а не Туреччини.

Але „призначити“ не значить ще передати. Хоч Англія і не могла відмовитись від підтримки Франції, якій Англія приобіцяла підтримку в сирійській авантурі, хоч з Англією „за пару поступок“ на Балканському Середземного моря ладна йти проти Туреччини, хоч Англія знову „демонструвала“ флотою коло Самсуна й погрозувала новим наскоком „хоробрих“ греків, Туреччина рішуче відмовляється скоритись постанові Ліги Націй. І хоч як кортить консервативному Великобританському урядові, а він і тепер знов не відаєжеться вжити „жорстких заходів“ проти Туреччини.

І то не тільки тому, що із за океана на нього кривим оком панкирським оком, дивиться Нью-Йоркський конкурент, а ще й тому, що друг цілого Сходу СРСР вже виріс в таку силу, що й на неї оглядаються пани Болдвіно-Чемберлени, колишній учитель—лорд Керзон ще так недавно мав сміливість нав'язати „ультиматум“ Радреспублікам. Велике враження справила на англійських імперіялістів нова угода поміж Радянщиною та СРСР, що її недавно було підписано. Нині, коли в Англії „решучих засобів“, англій-
вони виводити знов помандру-

Руїни Кара—Серайл в Мосулї.

призначити" не значить це передати. Хоч Англію підтримує і Франція, якій Англія приобіцяла підтримку в італьській авантурі, хоч з Англією за пару поступок на узбережжі Середземного моря ладна йти проти Туреччини Італія, хоч Англія знову „демонструвала“ флотою коло Мисору й погрожуєвала новим наскоком „хоробрих“ греків, Туреччина рішуче відмовляється скоритись постанові Ліги Націй і хоч як кортить консервативному Великобританському урядові, а він і тепер знов не відаєжується вжити різних заходів“ проти Туреччини.”

І то не тільки тому, що із за океана на нього кривим очима банкірським оком, дивиться Нью-Йоркський конкурент, але й тому, що друг цілого Сходу СРСР вже виріс в таку силу, що й на неї оглядаються пани Болдвіно-Чемберлени, колишній учитель—лорд Керзон ще так недавно мав сміливість надіслати „ультиматум“ Радреспублікам. Велике враження справила на англійських імперіялістів нова угода поміж СРСР та Італією, що її недавно було підписано. Нині, внаслідок „рішучих засобів“, англійські дипломати знову помандрували до Стамбулу договорюватися з турецькою владою „про Мосул“.

Італія не взяла, крутійства з боку Ліги Націй та нейтральними ко-
нсультами не видінули.

Англія кличе на допомогу зовнішню силу, вона запропонувала Туреччині в обмін на передачу Мосулу частку тринцову позику.

Тепер стоїть тепер справа з Мосулом.

Всі повідомлення з Туреччини свідчать про те, що Ангорський султан не має наміру, а ні відступити, а ні продати Турецького Мосулу.

Англійський імперіялізм в „ніякшому стані“.

Наший шматок висковзує з його міжстраних кривавих і брудних пазурів.

Наразні є і ще одна причина „неприязливості“ англійської політики, що до Мосулу. Серед арабського народу, серед самого населення Іраку, зростають проти-англійські настрої. „Вахабітська небезпека“, цеб-то широкий рух арабів до об'єднання та створення своєї єдиної та вільної держави ставить під загрозу саме панування Англії в Іраку.

Руїни Кара—Сераїл в Мосулі.

Понтонний міст через річку Тігр до Мосулу.

За таких умов англійський імперіялізм повинен виявити найбільшу обережність, аби здобуваючи Мосул не втратити Іраку.

Мик. Шраг.

Легендарний фунтат Харківа—Харитон, або Харько.

глибокого житейського розуміння: „Чтобы в жизни не было аварий — пей пиво Новой Баварии“.

Коли приїжджий провінціал, оглядаючи найголовніші пам'ятки Харківські спитає у вас, харків'янина, де Сквородинський музей, ви глянете на нього здивовано, перепитаєте і, трохи розміркувавши, неодмінно скажете:

— Напевне ви переплутали! Де вже нам до музеїв! Тротуарів Міськвідкомгосп не впорядкує, електростанція в нас конає... а ви—музей!...

І через те приїжджим провінціялам слід звертатися не до «поважаних харків'ян», а до робфаківців, студента, курсанта. Вони йому дадуть точну відповідь.

Сотні студентських, робфаківських, шкільних екскурсій одвідують музей, знайомлячись з українською історією та побутом. Пересічно.

ОПІТЬ
РИТОРИКИ,

Коли спускатись з Університетської горки, то з одного боку побачимо вітрини магазинів з іграшками, над ними — на площадці — павільйон пивної з оркестром, челяддю і в'яленою рибкою, а з другого боку — притулився зеленим фасадом майже до самих східців музей Слобідської України імені Сквороди.

Людам, що сновигають туди й сюди по східцях, кидається в очі не скромна ввіска музею, а широка реклама пивної, повна

шибки в музеї і попсиються музейні експонати. Це не помогло. Тоді, коли після першого вистрілу, шибки дійсно розлетілися в повітря, постановлено було кинути «столичний тон». Музей-же, за недокоштів, довго провітрювався: вставити шибку ні за що було...

* * *

Музей ділиться на три відділи—етнографічний, історичний і художній. Великі простори залі і в них під скляними вітринами, по стінах і на полицях,—пам'ятки колишнього побуту селянської України.

В двох кімнатах виставлено селянські знаряддя виробництва і використання. Ось дерев'яний плуг з шматком заржавілого заліза—музейний плугатар працював з ним на землі 200—300 років тому. Зберігся, кажуть, таким, як був колись, і досі по глухих кутках України. Кустарно зроблені старовинні ковальські інструменти, винні рожнаті сани, сліди вівчарства, що з давніх давен поширене по Україні: гирлига—щоб заганяти овець, тут-же варстат, щоби вмотузи, вулики, рибальські тенета, все це зроблене селянськими руками. Все це—з побуту українського селянина.

В окремі кімнаті—модель селянської хати. Вишивані рушники, посуд, здебільшого з дерева, святочні оздоби хати, богодухіння, київські пряники, що прославились і за межами України. Ось великий лихтар, обклеєний тонким папером. В середині він має вирізані з паперу фігурки. Коли в середині лихтаря засвітити свічку і круг починає крутитись, то на стінках лихтаря появляються силуєти цих фігурок, що грують різні сцени. Ось на лаві—селянська красуня, з воску зроблена, плахті, запасці, з стрічках, у червоних чоботях, з намистом на шее. І до цього часу одягаються у свята на селі. В цьому-ж відділі—старовинні вбрання жіночі—очіпки й дівочі—вінки. Вони зроблені з вишиваного гаптовані золотом та різнобарвним шовком. Далі—у скриньках під скляними кришками тисячі писанок, крашанок, скрибанок—великодні яйця, розмальовані і зроблені українським селом кольори: блакитний, жовтий, цинамоновий, пивовижне і, на жаль, уже підупале майстерство.

В етнографічному відділі цікаві старовинні кахлі. На них зберігся

Легендарний фунтат: Харківа—Харитон, або Харько.

глибокого житейського розуміння: „Чтобы в жизни не было аварий! — пей пиво Новой Баварии“.

Коли приїжджим провінціял, оглядаючи найголовніші пам'ятки Харківської спитає у вас, харків'янину, де Сквородинський музей, ви глянете на нього здивовано, перепитаєте і, трохи розміркувавши, неодмінно скажете:

— Напевне ви переплутали! Де вже нам до музеїв! Тротуарів Миськівкомгосп не впорядкує, електростанція в нас конає... а ви—музей!...

І через те приїжджим провінціялам слід звертатися не до «поважаних харків'ян», а до робфаківців, студента, курсанта. Вони йому дадуть точну відповідь.

Сотні студенських, робфаківських, шкільних екскурсій одвідують музей, знайомлячись з українською історією та побутом. Пересічно, що-дня буває там до 300 душ.

Музей існує з 1920-го року. Музей названо іменем українського народнього філософа Сквороди, і хоч він має всеукраїнське значіння, але носить назву «Музею Слобідської України» може через те, що Скворода дуже любив Слобідську Україну, а також і

Нечисленних його робітників слід відзначити, як справжніх ентузіастів музейного діла: без коштів, на мізерних окладах, в нетоплених залах вони зуміли не тільки зберегти, а й розширити музей, здобуваючи нові цінні експонати.

Ось яскравий приклад митарств, що їх пережив музей. У когось із харківських адміністраторів з'явилася геніяльна думка — встановити на Університетській горці, на зразок Петропавлівської фортеці, гармату, що стріляла-б що-дня, оповіщаючи харків'ян про південь і північ. Даремно співробітники музею бігали по різних установах, благаючи не допускати стрілянини. Вони запевняли, що після першого вистрілу посплять всі

виглядає в очі не скромна вивіска музею, а широка реклама пивної, повна

через те, що художник Васильківський, який подав, думку заснувати цей музей хоч і помер ще до його заснування, хотів дати йому назву „Музею Слобідської України“.

Музей молодий, але має велику і складну історію. Склався він з кількох окремих музеїв та колекцій, двічі його реформували і лише в серпні 1923-го року він твердо став на ноги.

винні рожнаті сани, сліди вівчарства, що з давніх давен поширене в Україні: гирлига—щоб заганяти овець, тут-же варстат, щоби мотузи, вулики, рибальські тенета, все це зроблене селянськими руками все це—з побуту українського селянина.

В окремій кімнаті—модель селянської хати. Вишивані рушники, з посудом, здебільшого з дерева, святочні оздоби хати, богодхивні київські пряники, що прославились і за межами України. Ось великий лихтар, обклеєний тонким папером. В середині він має вирізані з паперу фігурки. Коли в середині лихтаря засвітити свічку і круг починає крутитись, то на стінках лихтаря появляються силуети цих фігурок, що грують різні сцени. Ось на лаві—селянська красуня, з воску зроблена, плахті, запасці, з стрічках, у червоних чоботях, з намистом на шиї і до цього часу одягаються у свята на селі. В цьому-ж відділі—старі головні вбрання жіночі—очіпки й дівочі—вінки. Вони зроблені з вишиваних золотом та різнобарвним шовком. Далі—у скриньках під стелею тисячі писанок, крашанок, скрибанок—великодні яйця, розмальовані і зроблені українським селом кольори: блакитний, жовтий, цинамоновий, червоний, на жаль, уже підупале майстерство.

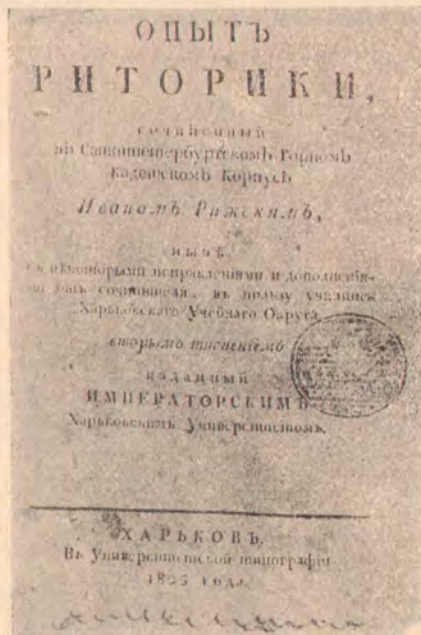
В етнографічному відділі цікаві старовинні кахлі. На них збереглися сліди старовинного українського малярства.

* * *

Історичний відділ музею. Тут у картинах і фотографіях — Харків 18-го століття і першої половини 19-го століття. Серед картин є портрет легендарного основоположника Харкова, слобідського козака Харка. Тут-же куточок, присвячений пам'яті філософа Сквороди. Цікава скляна вітрина з цеховими прапорами харківських цехів, це стосується до початку 19-го століття. З одного боку прапор змальовано продукцію даного цеху (хліб, мундир, чобіт), с другого боку — намальовано святого—охоронця цеху. Тут-же поруч старовинний пра-

Маслович. Перший харківський журналіст, редактор першої харківської газети.

Перша книга, що видрукувана в університетській друкарні в Харкові 1805 р.

визначили, де кожний повіт має свій герб: Юзмський—виноградне гроно, Лебединський—повка, Лебединський—лебедя, Старобільський—коня, Валківський—слону, Харківський—ріг рясоти.

В історичному-ж відділі є куточок старого театального Харкова. Тут виставлені афіші, починаючи з першої половини 19-го століття. Ось оголошення про гастроль українського Щепкина, славнозвісного комедійного актора Соленика.

„В дозволу начальства. Не в кошт абонементу. Показано буде фокуси. Фізично-атлетичні вправи. Поставлено буде потім „Москаль-чарівник“. Улюб. Чуприни виконає Соленик“.

Ось афіша, що сповіщає Харків'ян про симфонічний концерт під орудою Н. І. Чайківського. Ось карикатура „Смерть Сари Бернар“, де рецензент „Харьковских ведомостей“, трусячи газетою, знищує своєю рецензією владичну Сару Бернар. Гастролю Марчели Зембрі, Сальвіні, Россі, триєтної—найкращих чужоземних і російських акторів.

Ось порудлий портрет однієї з кращих харківських акторок, що загибала трагічно,—Кадміної. Вславились, як оперна і потім і драматична актриса, Кадміна отруїлась на сцені, коли треба було їй випити отруту в чашці. Цим скористувався Тургенев для сюжету своєї „Клари Міліч“.

Ось пейзаж Сквородинської вулиці та криниці „діда Чистокліта“. Це вівчарство. Тут жив Скворода, тут вів свої розмови з чабанами, грав на флейті. Легенда каже, що на цьому місті зустрівся Скворода з прибувшею туди до Харкова Катериною Другою. Цариця прохала його переїхати до Царгороду, на це філософ-демократ відповів:

„Вівчарка та вівця краще царського вінця“.

Ось портрет першого харківського журналіста—Масловича, що видавав в 1860 року журнал „Харковский Демократ“. За склом бачимо бісерним пером написані твори журналіста-філософа. Ось його трактат про невдячність. Починається він так: „Не тяжко відгадати, чому такий короткий вік роду людського. Невдячність збаламутила-б усю земну кулю і через кілька століть знищила-б так звані розумні створіння“. „Бог був несправедливий. Харків не тільки не виявив себе невдячним містом, а й зберіг портрет першого журналіста та його твори.“

Там-же, де зберігаються рукописи Масловича, є й рукописи Гоголя: його листи до сестри; „з додачую десяти карбованців, що їх повинно вистачити на деякий час на видатки“, і великий рукопис, названий „Лестница, восходящая на небо“. Рукопис оповідає „про самого Якова Лествичникова“ і складається з переписаних письменником думок церковних отців. Як видно, Гоголь писав це в останні роки свого життя, коли поблід його письменницький талант і думки письменника зосереджувались навколо релігійних та філософських проблем.

* * *

Художній відділ музею складається з кількох сот картин, писаних або українськими художниками, або російськими художниками, але на українські теми. Тут картини Айвазовського, Трутовського, Уварова, Кисільова, Каразіна, Домбровського, Гринф-льда, Репіна, Кунджі і дуже багато картин відомого українського художника Васильківського.

Про Васильківського слід сказати окремо. Він заповів усі свої картини, біля 700, музеєві Слобідської України. Своє майно й картини він залишив

Оригінальний малюнок Т. Шевченка олівцем і акварелью. На мал. Гаврило Родзянко—син приятеля Шевченка.

улі плі Петербургу, на це філософ-демократ відповів:

„Сопілка та вівця краще царського вінця“.

Ось портрет першого харківського журналіста—Масловича, що видавав 1860 року журнал „Харковский Демократ“. За склом бачимо бісерним пером написані твори журналіста-філософа. Ось його трактат про людську невдячність. Починається він так: „Не тяжко відгадати, чому такий короткий вік роду людського. Невдячність збаламутила-б усю земну кулю і через кілька століть знищила-б так звані розумні створіння“. Філософ був несправедливий. Харків не тільки не виявив себе невдячним господарем, а й зберіг портрет першого журналіста та його твори.

дожниками, але на українські теми. Тут картини Айвазовського, Трутовського, Уварова, Кисільова, Каразіна, Домбровського, Гринфельда, Репіна, Кунджі і дуже багато картин відомого українського художника Васильківського.

Про Васильківського слід сказати окремо. Він заповів усі свої картини, біля 700, музеєві Слобідської України. Своє майно й картини він залишив

Оригінальний малюнок Т. Шевченка олівцем і аквареллю. На мал. Гаврило Родзянко—син приятеля Шевченка.

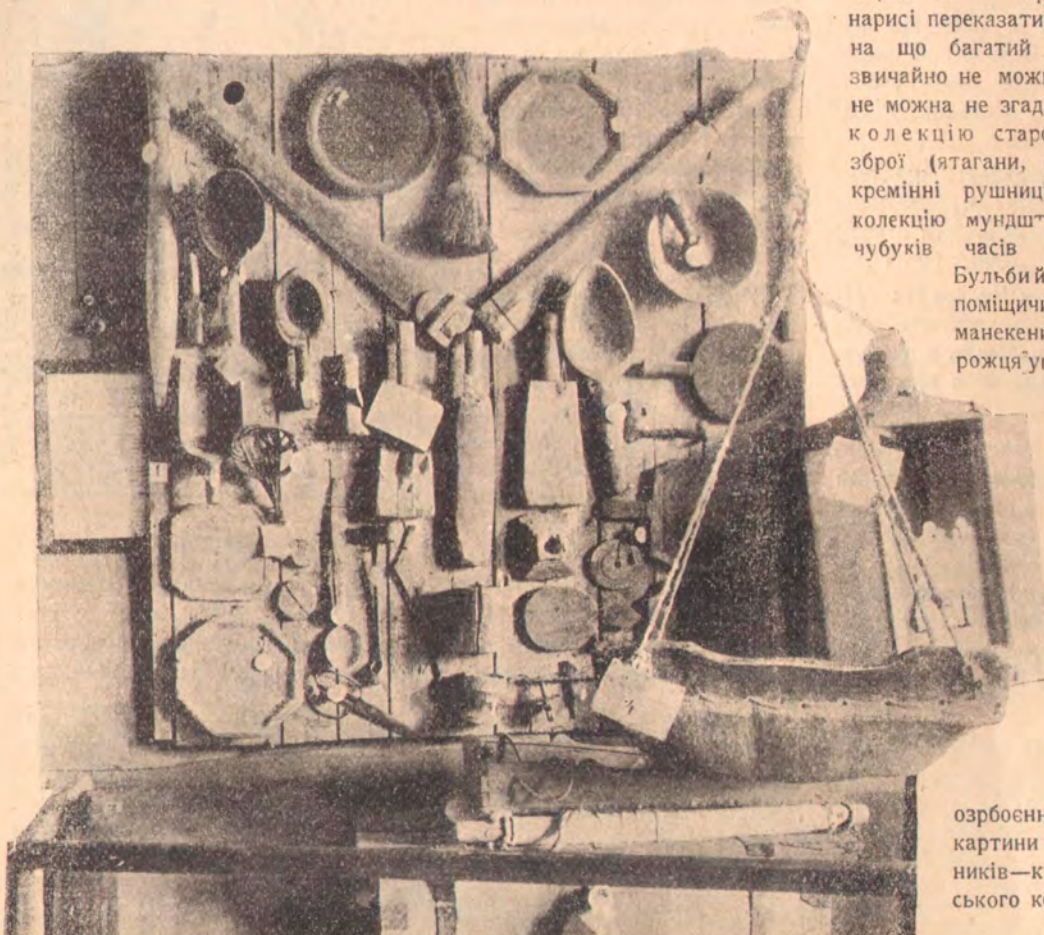

Остання незакінчена картина художника Васильківського. Небо що так старано обрбляв художник, майже, зовсім не мальовано.

Харкову, в якому кохався, і Україні, що їй присвячені майже всі теми його, часом дивовижних, картин. Між иншим, у музеї є писана перед смертю й незакінчена картина Васильківського: „Запорожці в степу“.

Васильківський почав свою художню кар'єру пізно. Перед тим він служив за ветеринарного лікаря. Після того, як він закінчив академію з золотою медаллю, його послали за кордон. Потім його запрошено до Петербурзької академії, але він одмовився і усе своє життя прожив у Харкові. Картини його високо художні й виявляють не аби-який хист пейзажиста. Його тона неба й освітлення—непорівнянні своїми фарбами.

У художньому відділі є картини, писані рукою Тараса Шевченка. На одній із них намальовано сина Шевченкового приятеля—хлопчика Гаврила Родзянка.

Музей великий. Експонатів у ньому біля 22.000. Через те в короткому нарисі переказати все те, на що багатий музей, звичайно не можна. Але не можна не згадати про колекцію старовинної зброї (ятагани, пістолі, кремінні рушниці), про колекцію мундшуків та чубуків часів Тараса Бульби старих поміщичих, про манекени запорожця у повному

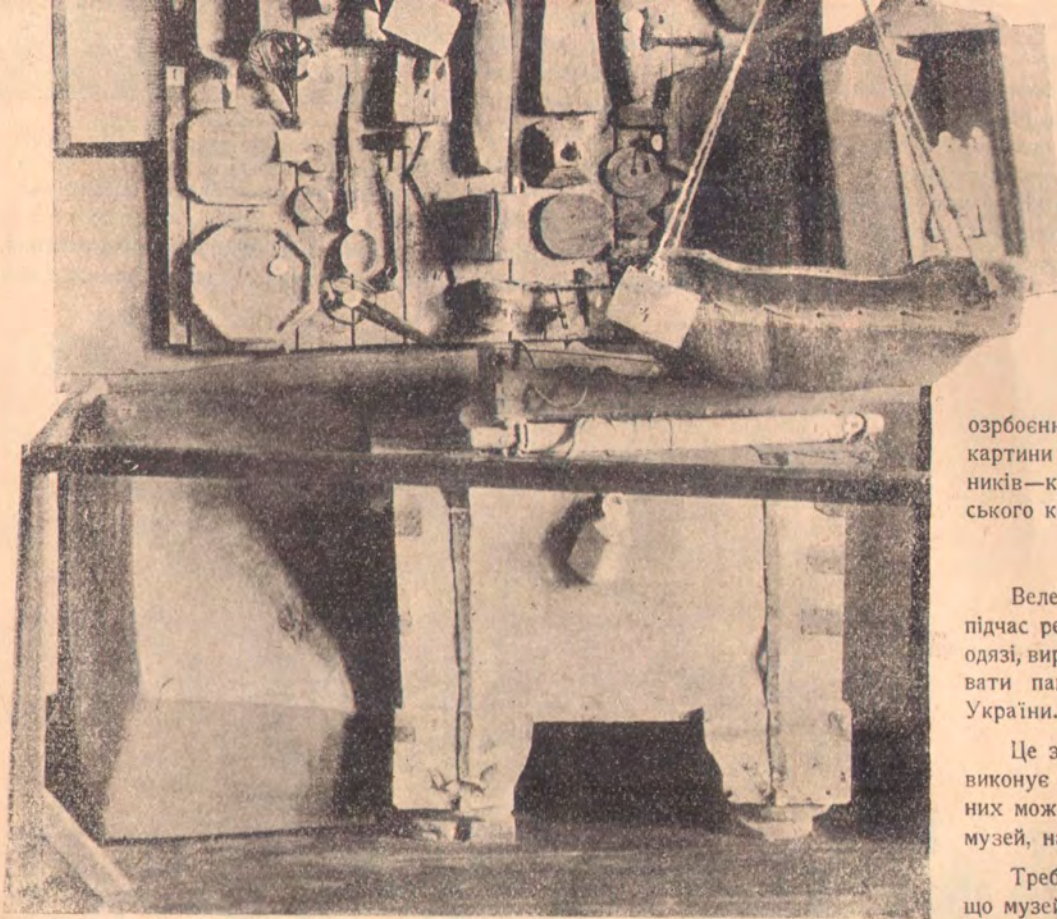

озброєнні, про картини художників—кріпаків, де змальовано козака Мамаю (вигадане ім'я ського козака)...

Постать Запорожця біля входу в му

зей, де змальовано козака Мамаю (вигадане ім'я ського козака)...

Домашній посуд. На передньому плані—скриня, колиска.

озброєнні, про картини художників—кріпаків, де змальовано козака Мамаю (вигадане ім'я сільського козака)...

Постать Запорожця біля входу в музей

Велетенськими кроками йде життя вперед і міняється під час революції. Валяться старі твердині, відбуваються зміни в одязі, виробництві, мистецтві. І звичайно, конче потрібно ревізувати пам'ятки народного побуту, зберігати історичні пам'ятки України.

Це завдання музей Слобідської України імени Скова виконує з честю. З честю, не вважаючи на мізерність матеріальних можливостей: 45 карб. на місяць—оце все, що даєть музей, на підтримання його й збільшення колекцій.

Треба думати, що ця недостача коштів—явище тимчасове, що музей стане по праву найкращим музеєм історії та культури України.

А. Чар

Іду додому повз сельбудинок,
де грає вітер в старій вітрині.
Під ніжний дотик прудких сніжинок
незграбно плинуть тягучі рими.

Падуть сніжинки, на віях тануть
і серце ладне знову радіти:
Куди не кину, куди не гляну,—
мережать обрій рухливі квіти.

Куди не кину, куди не гляну—
гаптують обрій ажурні квіти:
ось скоро-скоро той час настане,
коли тут радість буде ходити!...

Минаю школу, простую в поле
і б'ю словами у білі далі:
„коли-б в негоду на серце кволе
мої сномари маками впали!

Якби я вірив, що край мій прийме,
що краю треба,—була-б надія,—
я-б своє серце для нього вийняв,
чуттям гарячим лани засіяв!

М. Сайко.

ШАХИ ТА ШАШКИ

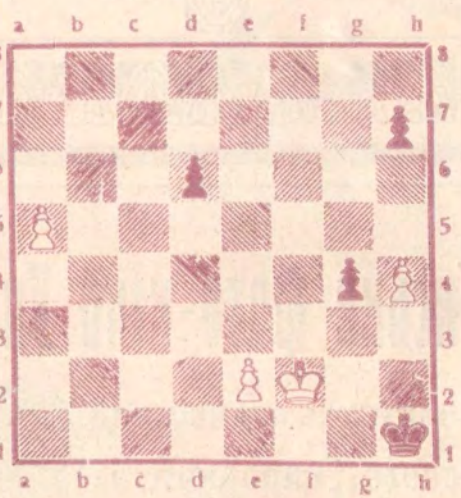
За редакцією І. Л. ЯНУШПОЛЬСЬКОГО.

Задача ч. 23. В. М. Огрефа.

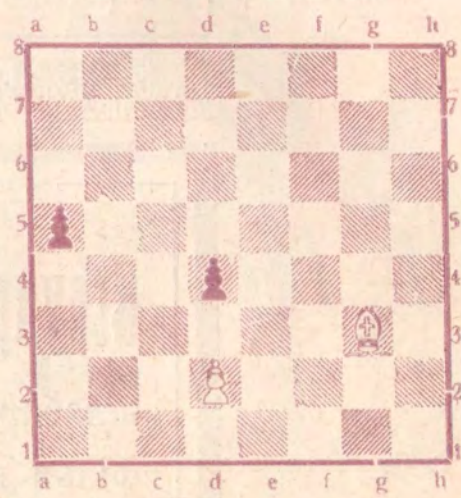
Білі — Кр g8 Фh7 Та5; d6 Са6, е5 Ка4 п. f7 (8)
 Чорні — Кр с7 Фе6 Сb8 п. с6 (4)
 Мат за 2 ходи.

Етюд ч. 1. Г. Рінка.

Білі — Кр f2 п. е2, h4 (3)
 Чорні — Кр h1 п. d6, g4, h7 (4)
 Білі виграють.

Етюд ч. 18 А. К. Міміна.

Білі — Д g3 ш d2 (2)
 Чорні — Ш a5, d4 (2)
 Білі виграють.

Партия ч. 26 Індійська

Відграна на міжнародньому турнірі у Москві 1925 р.

Білі — Н. Дуа-Хотимірський	Чорні — Р. Х. Канаблаика
1. К g1 — f3	26. К f1 — g3
2. d2 — d4	27. К g3 — e2
3. e2 — e3	28. К e2 — c1
4. f1 — d3	29. c3 — c4
5. 0 — 0	30. К c1 : b3
6. 0 — 0	31. К b1 — d2
7. e3 — e4	32. g2 — g3
8. f3 — e3	33. Ф c2 — d3

Партия ч. 14

Відграна на 2-му Всесоюзному турнір-чемпіонаті у Москві 1925 р.

Білі — С. А. Воронцов	Чорні — Н. А. Кукуєв
1. c3 — d4	16. b4 — a5
2. b2 — c3	17. a1 — b2
3. g3 — h4	18. d2 — e3!
4. f2 — g3	19. e1 : e5
5. h4 : f6	20. f2 — g3 ⁴⁾
6. g3 — h4 ¹⁾	21. h4 — g5
7. e3 : g5	22. g5 — f6
8. d2 : f4	23. b2 — c3 ⁵⁾
9. f4 : d6	24. a5 : c3
10. a3 — b4	25. g3 — f4

Партія ч. 26 Індійська

Відиграна на міжнародньому турнірі у Москві 1925 р.

№	Ф. І. Дуз-Хотимирський	Чорні — Р. Х. Капабланка
1	К g1 — f3	К g8 — f6
2	d7 — d4	g7 — g6
3	e3 — e3	С f8 — g7
4	f11 — d3	0 — 0
5	0 — 0	d7 — d6
6	e3 — e4	К b8 — d7
7	h3 — h3	c7 — c5
8	e3 — e3	e7 — e5
9	d4 : e5	d6 : e5
10	a2 — a4 ¹⁾	Ф d8 — c7
11	h1 — a3	c5 — c4 ²⁾
12	h a3 : e4	К d7 — c5!
13	Ф d1 — e2	К c5 : d3
14	Ф e3 — d3	Т f3 — d8
15	Ф d1 — e2	С c8 — e6
16	h1 — a3	h7 — h6
17	Т h1 — e1	a7 — a6
18	Ф e3 — e2	С e6 — d7
19	С f1 — e3	С d7 — c6
20	h1 — d2	b7 — b5!
21	a4 — b5	ab : b5
22	h1 — f3	К i6 — h5
23	Т a1 — d1	С g7 — f8 ³⁾
24	h1 — a3	С cb — d7
25	h1 — d2	К h5 — f4

Білі здалися

1) Цей хід слід вважати за передчасний; простіше і краще було б ходити на h1 — a3, або Ф d1 — e2.

2) Незалежний хід. Чорні жертвують пішака за кращу позицію.

3) Ці фігури чорних займають наступні позиції.

4) Пашує! На 30. Ф c2 : b3 чорні ходом С d7 — a4 виграють якість

5) Хід, що виграє якість і пішака.

Партія ч. 14

Відиграна на 2-му Всесоюзному турнір-чемпіонаті у Москві 1925 р.

№	Білі — С. А. Воронцов	Чорні — Н. А. Кукуев
1.	c3 — d4	d6 — c5
2.	b2 — c3	e7 — d6
3.	g3 — h4	f8 — e7
4.	f2 — g3	f6 — g5
5.	h4 : f6	e7 : g5
6.	g3 — h4 ¹⁾	g5 — f4
7.	e3 : g5	c5 : e3
8.	d2 : f4	d6 — e5
9.	f4 : d6	h6 : f4
10.	a3 — b4	c7 : e5
11.	e1 — f2	b8 — c7
12.	f2 — e3	f4 : d2
13.	c3 : e1	e5 — f4
14.	g1 — f2 ²⁾	d8 — e7
15.	c1 — d2	e7 — d6
16.	b4 — a5	b6 — c5
17.	a1 — b2	c5 — d4 ³⁾
18.	d2 — e3!	f4 : d2
19.	e1 : e5	d6 : f4
20.	f2 — g3 ⁴⁾	f4 — e3
21.	h4 — g5	g7 — h6
22.	g5 — f6	e3 — d2
23.	b2 — c3 ⁵⁾	d2 : b4
24.	a5 : c3	c7 — d6
25.	g3 — f4	a7 — b6
26.	h2 — g3	b6 — a5
27.	c3 — d4	a5 — b4
28.	d4 — c5	b4 — c3
29.	c5 : e7	c3 — b2
30.	e7 — f8	Чорні здалися ⁶⁾

1) Хід, що передає чорним всю ініціативу.

2) Видимо дужче було: 15. f2 — e3 f4 : d2 16. c1 : e3 і на 16... b6 — a5 білі ходами 17. h4 — g5 і 18. g5 — h6 дістають сильну атаку на лівий фланг чорних.

3) Хід, що програє партію.

4) Чорна шашка загнана в тил білих, щоб вона не заважала атаці білих.

5) Інакше чорні пройдуть у дамки.

6) Старіший шашист СРСР блискуче виграв партію.

Хроніка.

Після скінчення міжнароднього шахового турніру в Москві закордонні маестро Ф. Земиш і Р. Реті дали у Ленінграді сеанси одночасової гри, не дивлячись на дошки; Земиш зіграв з наслідком + 5 — 4 = 3 і + 5 — 2 = 3, Реті + 8 — 3 = 5.

4-ний матч-турнір, що передбачався між Ем. Ласкером, Капабланкою, Альохіним і Боголюбовим тимчасово відкладено.

У Харкові нині розігрується міжгурткові турніри у шахи і шашки. У шаховому турнірі беруть участь 42 (!) гуртки, у шашки — 18.

Шаховий турнір розбито на 6 груп по 7 гуртків у кожній групі, а турнір у шашки на 3 групи по 6 гуртків. Гуртки переможці у кожній групі розіграють між собою першість м. Харкова.

ВУФКУ

ВУФКУ

Всеукраїнське фото-кіно Управління

незабаром випускає величезний
фільм власного виробництва
(Одеської кіно-фабрики)

20-21
КИ

(Одеської кіно-фабрики)

1920-і РОКИ

ЧАСИ БОРОТЬБИ
РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ НА
УКРАЇНІ З ПЕТЛЮРІВЩИНОЮ
ТА ПОЛЬСЬКИМ ПАНСТВОМ.

Сценарій—Я. Ліфшица та Стабового.

Режисер—Лундін.

Оператор—Гольдт.